

**T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

PEDASA KARAKOL BİNASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
MAZLUM ÇUR**

**DANIŞMANIN ADI
PROF. DR. ADNAN DİLER**

**Ekim 2014
MUĞLA**

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

PEDASA KARAKOL BİNASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MAZLUM ÇUR

Sosyal Bilimleri Enstitüsünce
“Yüksek Lisans”
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 24.11.2014
Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 24.10.2014

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Adnan DİLER
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Abdülkadir BARAN
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Suat ATEŞLİER

Enstitü Müdürü:

Temmuz 2014
MUĞLA

TUTANAK

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 01.10.2014 tarih ve 650 sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 24/6 maddesine göre, Arkeoloji Anabilim Dalı Yüksek lisans öğrencisi **Mazlum ÇUR**'un "**Pedasa Karakol Binası**" adlı tezini incelemiş ve aday 24.10.2014 tarihinde saat 15:30 da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra 60 dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin **kabul** edildiğine **ayrılığı** ile karar verildi.

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Adnan DİLER

Üye

Doç. Dr. Abdülkadir BARAN

Üye

Doç. Dr. Suat ATEŞLİER

YEMİN

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Pedasa Karakol Binası” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça da gűsterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/11/2014

Mazlum ur

**YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ
TEZ VERİ GİRİŞ FORMU**

YAZARIN

MERKEZİMİZCE DOLDURULACAKTIR.

Soyadı : ÇUR

Adı : Mazlum

Kayıt No: 10057464

TEZİN ADI

Türkçe : Pedasa Karakol Binası

Y. Dil : Pedasa Military Building

TEZİN TÜRÜ: Yüksek Lisans
Yeterlilik

Doktora

Sanatta

(X)

O

O

TEZİN KABUL EDİLDİĞİ

Üniversite : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Fakülte : Edebiyat Fakültesi

Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitü

Diğer Kuruluşlar :

Tarih : 24.10.2014

TEZ YAYINLANMIŞSA

Yayınlayan :

Basım Yeri :

Basım Tarihi :

ISBN :

TEZ YÖNETİCİSİNİN

Soyadı, Adı : Adnan DİLER

Ünvanı : Prof. Dr.

TEZİN YAZILDIĞI DİL : TÜRKÇE
SAYFA SAYISI: 112

TEZİN

TEZİN KONUSU (KONULARI) :

- 1. PEDASA KARAKOL BİNASI**
- 2. LELEGLER**
- 3. KULE**

TÜRKÇE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1. PEDASA**
- 2. LELEGLER**
- 3. KULE**
- 4. KARAKOL BİNASI**

İNGİLİZCE ANAHTAR KELİMELEER:

- 1. PEDASA**
- 2. LELEGIAN**
- 3. TOWER**
- 4.**

1- Tezimden fotokopi yapılmasına izin vermiyorum (X)

2- Tezimden dipnot gösterilmek şartıyla bir bölümünün fotokopisi alınabilir

3- Kaynak gösterilmek şartıyla tezimin tamamının fotokopisi alınabilir

Yazarın İmzası :

Tarih : 21.11.2014

ÖZET

Pedasa antik kenti Muğla ili, Bodrum ilçesi Gökçeler mevkiinde yer almaktadır. Kent, Geometrik Dönem öncesine kadar giden tarihi ve geniş bir teritoryumu ile Karia bölgesinin önemli yerleşim alanlarından biridir. Pedasa, antik kaynaklarda adı geçen sekiz Leleg kenti arasında yer almaktadır. Maussollos Dönemi öncesine ait yarımadanın ölü inançları hakkında bilinenleri zenginleştiren görkemli yuvarlak taş tümülüsleri, geniş alanlara dağılmış birleşik yuvarlak çiftlik evleri (compoundlar), mezar platformları ve Herodot anlatılarında varlığından söz edilen Athena Kutsal Alanı ile yarımadanın en iyi korunmuş yerleşmelerinden biridir. Maussollos'un *synoikismos* politikasıyla Halikarnassos Yarımadasındaki diğer Leleg yerleşmeleri gibi kentte yaşayan Leleg halkı yeni başkent kurulumu için göçe zorlanmış ve bu tarihten sonra Yarımada'da Leleg soyu yok olmaya başlamıştır. Pedasa araştırmaları göstermiştir ki yerleşim Maussollos zamanında boşaltılmış olmasına rağmen Karakol Binası Hellenistik Dönem'de de işlevini sürdürmüştür. Tanrıça Athena Kutsal Alanı'nın hemen yanı başında yer alan ve büyük ölçüde kazısı tamamlanmış olan kalıntıya ilişkin elde edilen tüm bulgular askeri bir işleve işaret etmektedir; yapı benzer örnekleri gibi bağımsız bir kule yapısı olmalıdır.

ABSTRACT

Pedasa is located the province of Muğla, district of Bodrum in the vicinity of Gökçeler. The city is one of the important settlement the of Carian Region with its history is leading up to Pre-Geometric Period and with its large territorium. In the ancient sources, Pedasa is mentioned in the eighth Lelegian city. The city is one of the well-preserved major settlement of the Halikarnassos Peninsula with its stone tumuli, which are dated to before the reign of Maussollos, large farmhouses, large burial platforms and its important sanctuary area. According to Maussollos' synoikismos policy, Lelegian people in the city were forced to migrate depending on the establishment project of the new capital. Like other Lelegian descent began to disappear. Although the settlement was emptied during the reing of Maussollos, the watchtower continuied its original function in the Hellenistic Period. The building, which is situated the sanctuary area of the goddess of Athena, excavation is almost completed and its plan and technical assestments indicated that the building can be defined as a wathctower is an indipendence a free tower as such in its similar examples.

İçindekiler	
ÖNSÖZ	ii
KAYNAKÇA.....	iii
KISALTMALAR.....	xvii
LEVHALAR LİSTESİ.....	xviii
GİRİŞ:	1
Amaç, Kapsam ve Yöntem	1
BÖLÜM I : PEDASA	3
I. 1.Araştırma Tarihi ve Coğrafi Konum.....	3
I. 2. Lelegler ve Pedasa	4
BÖLÜM II: PEDASA KULE YAPISI	9
II.1. Konumu.....	9
II.2.Malzeme ve teknik	10
II. 2. 1. <i>In-situ</i> kalıntılar	11
II. 2. 2. Temel.....	13
II. 2. 3. Duvarlar:.....	15
II. 2.4. İç Duvarlar.....	18
II. 2. 5. Kapılar	21
II. 3. Yapım evreleri.....	22
II. 4. Yapının İşlevi	25
II. 5. Değerlendirme ve Yeniden kurma	26
II. 6. Tarihlendirme	36
SONUÇ	39
SEÇİLMİŞ BULUNTU KATALOĞU	42
LEVHALAR.....	59

ÖNSÖZ

Kentin giriş yolu üzerinde yer alan “Karakol Binası”, Yarımada’nın ilk gezgin araştırmacıları tarafından antik kaynaklarda adı geçen “Tanrıça Athena Tapınağı” olarak tanımlanmıştır. Ancak alanda yürütülen kazı çalışmaları onun bir tapınak planına uygun olmadığını ve “karakol” veya bir “kule” yapısı olabileceğini ortaya koymuştur. Maussollos Döneminde Pedasa Antik kentinin boşatılmış olmasına rağmen, kent girişinde böyle bir yapının yapılma nedeni ve işlevinin tam olarak anlaşılması önemli bir sorundu. Bu sorunun çözümüne yönelik gerçekleştirilen uzun soluklu kazı ve araştırmalar yeni ve önemli bilgilere ulaşmamızda yönlendirici olmuştur.

Bu yapı üzerinde çalışmamı sağlayan, Lisans ve Yüksek lisans hayatımda değerli görüşlerini benimle paylaşan ve mesleki alanda yetişmemi sağlayan danışman hocam sayın Prof. Dr. Adnan DİLER’e teşekkür borçluyum. Almanya’daki Ruhr Üniversitesinde bulunduğum süre içerisinde bana danışmanlık yapan ve birçok konuda beni yönlendiren Prof. Dr. Hans LOHMANN’a, Çalışmalarımda bana yardımcı olan değerli arkadaşlarım Arkeolog N. Seda ERYILMAZ’a ve Göknur ÖZER’e teşekkür ederim.

Sadece eğitim sürecinde değil hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen çok değerli aileme sonsuz teşekkürü burada anmadan geçemeyeceğim.

Mazlum Çur

Muğla 2014

KAYNAKÇA

Kaynakça listesindeki kısaltmalar Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından kullanılan kısaltmalardır.

Anderson 1979. V. R. Anderson, *Pottery of the late Hellenistic and early Roman periods at Stobi*. Ann Arbor, Michigan: University Microfilms International.

Anderson-Stojanović 1992 V. R. Anderson-Stojanović, *Stobi: The Hellenistic and Roman pottery*. Princeton, N.J: Princeton University Press.

Akarca 1987 A. Akarca, *Şehir ve Savunması*, Ankara.

Aydinoğlu 2008 Ü. Aydınoğlu, “Mersin İli Erdemli ve Silifke İlçelerinde Antik Dönem’de Kentleşme ve Tarımsal Organizasyon Araştırması” *ANMED* 2008-6, 139-142.

Aydinoğlu 2010 Ü. Aydınoğlu, “Mersin İli Erdemli İlçesi Silifke Arasında Kentleşme ve Tarımsal Organizasyon Arkeolojik Yüzey Araştırması” *AST XXVIII*, 1, 175-186.

Baran 2001 A. Baran, “Lelegler” *İDOL* (Arkeoloji ve Arkologlar Derneğinin Dergisi) Sayı 11, 23-27.

- Baran 2002 A. Baran, “Hekatomnidler Devri (İonia Rönesansı?)” *IDOL* (Arkeoloji ve Arkologlar Derneğinin Dergisi) Sayı 14, 18-23.
- Baran 2011 A. Baran, “The Sacred Way and the spring houses of Labraunda sanctuary”, L. Karlsson and S. Carlsson (Ed.), *Labraunda and Karia*, Proceedings of the International Symposium Commemorating Sixty Years of Swedish Archaeological Work in Labraunda, The Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities Stockholm, November 20–21, 2008, Uppsala.
- Bean - Cook 1955 G. E. Bean-J.M. Cook, “The Halicarnassus Peninsula”, *BSA* 50, 85-171.
- Bean-Cook 1957 G. E. Bean-J.M. Cook, “The Carian Coast III”, *BSA* 52 ,58–146.
- Bean 1987 G. E. Bean, *Karia*, İstanbul.
- Bean 2000 G. E. Bean, *Eski Çağda Menderesin Ötesi*, İstanbul.
- Berntd 2003 M. Berntd, *Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Milet (1992-1999)*, *Kaiserzeitliche und frühbyzantinische Keramik, Internationale, Archäologie* 79.

- Carrete *et al.* 1995 J.M. Carrete - S. Keay - M. Millett, "A Roman Provincial Capital and Its Hinterland, The Survey of the Territory of Terragona, Spain, 1985-1990, *RM* 15.
- Cook 1961 J. M. Cook, "Some Sites of the Milesian Territory", *BSA* 56, 90-101.
- Chaniotis 2005 A. Chaniotis, *War in the Hellenistic world: A social and cultural history*, Malden, MA: Oxford.
- Çimen 2004 L. Çimen, *Halikarnassos Yarımadası Şehir Surları*, Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamış). Muğla
- Çevik-Varkıvañç 1999 N. Çevik-B. Varkıvañç, "Tlos ve Çevresi 1998 Yüzey Araştırmaları: Dörtgözü Yerleşimi 1998", *AST* XVII, 2, 329-344.
- Diler 1996 A. Diler, "İç Karia Yüzey Araştırmaları 1995", *AST* XIV, 189-206.
- Diler 2002 A. Diler, "Damlıboğaz/Hydai ve Leleg Yarımadası Araştırmaları 2001", *AST*. XX, 2. 11-22.

- Diler 2003 A. Diler, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Mylasa/Damlıboğaz ve Çevresi Yüzey Araştırması- 2002” *ASTXXI*, 2, 143-154.
- Diler 2004 A. Diler, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa, Damlıboğaz ve Kedreai (Sedir Adası) Yüzey Araştırması-2003” *AST XXII*, 2,137-146.
- Diler 2005 A. Diler, “Bodrum Yarımadası, Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa, Damlıboğaz (Hydai), Kedreai (Sedir Adası) Kissebükü (Anastasioupolis) ve Mobolla Kalesi Yüzey Araştırmaları 2004-2005”, *AST XXIV*, 2, 479-500.
- Diler 2006 A. Diler, “Pedasa Geç Protogeometrik Tümülüsü ve Leleglerde Ölü İnancı”, şurada: T. Takaoglu (Ed.), *Anadolu Arkeolojisine Katkılar 65. Yaşında Abdullah Yayıncı'ya Sunulan Yazılar*, İstanbul, 109-131.
- Diler 2008 A. Diler, “Olive Oil and Wine Production of the Halikarnassos Peninsula in Karia”, in: Ü. Aydınoglu-A. K. Şenol (Ed.), *Olive Oil and Wine Production in Anatolia During Antiquity*, International Symposium Proceedings, 135-174.
- Diler *et al.* 2008a A. Diler- B. Özer-Ö. D. Çakmaklı-S. Türkoğlu, “Pedasa 2007” , *KST XXX*, 3, 267-284.

- Diler *et al.* 2008b A. Diler, S. Türkoğlu, U. Çörtük, Ş. Gümüş, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşmeleri Pedasa, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Mylasa Sarıçay Ovası - Damlıboğaz (Hydai) - Pilav Tepe, Kedrai (Sedir Adası) ve Mobolla Yüzey Araştırmaları 2006-2007”, *AST XXVI*,3, 125-142.
- Diler *et al.* 2009 A. Diler - H. Bulut – B. Özer, “Pedasa Kazı ve Araştırmaları 2007-2008, *Türk Eski Bilimleri Enstitüsü Haberler* 28, 29-31.
- Diler *et al.* 2010 A.Diler - B.Özer - Ş.Gümüş - H.Ö.Özcan - M.Elmas-A.Novaliç, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Adalar, Aspat, Kissebükü (Anastasioupolis), Mylasa Damlıboğaz (Hydai), Pilavtepe ve Sedir Adası Yüzey Araştırması 2009” *AST XXVIII*, 3, 187-206.
- Diler *et al.* 2012 A.Diler- Ş.Gümüş- S.Eryılmaz “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Adalar, Aspat (Strobilos), Kissebükü (Anastasioupolis), Damlıboğaz (Hydai), Sedir Adası (Kedrai) Yüzey Araştırmaları 2012” *AST XXX*,1, 255-270.
- Diler *et al.* 2013 A.Diler - Ş.Gümüş - S.Eryılmaz - M.Çur, “Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Adalar, Aspat (Strobilos), Kissebükü (Anastasioupolis), Damlıboğaz

(Hydai), Sedir Adası (Kedrai) Yüzey Araştırmaları 2012” *AST XXXI*, 2, 419-436.

- Durugönül 1996 S. Durugönül, “1995 Yılı İçel İli, Antik Dağlık Kilikya Yüzey Araştırması, *AST XIV*, 253-258.
- Durugönül 1998 S. Durugönül, *Türme und Siedlungen im Rauhen Kilikien-Eine Untersuchung zu den archäologischen Hinterlassenschaften im olbischen Territorium*, AMS 28. Bonn.
- Durugönül-Durukan 2006 S. Durugönül - M. Durukan, “2005 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzey Araştırması” *AST 24*,1, 17-22.
- Erten 2008 E. Erten, “ Olba Arkeolojik Yüzey Araştırması 2007” *ANMED* 2008-6, 143-147.
- Eva 1942 B. Eva, *Die kaiserzeitliche Keramik von Pannonien (Ausser den Sigillaten)*. Budapest: Institut für Münzkunde und Archäologie der P. Pazmainy-Universität.
- Goldman 1950 H. Goldman, *Excavations at Gözli Kule, Tarsus*. Princeton: Princeton University Press.
- Judeich 1887 W. Judeich, “Pedasa”, *AthMitt.* 12, 331–346.

- Hannestad *et al.* 2002 L. Hannestad- V.F.Stolba-B. Hastrup, "Black-Glazed, Red-Figure, and Grey Ware Pottery", *Panskoye I*, Vol. I, 127-149.
- Haselberger 1978 L. Haselberger, "Befestigte Turmgehöfte im Hellenismus". Wohnungsbau im Altertum. *Diskussionen zur Archäologischen Bauforschung* 3. 147-51.
- Hayes 1992 J.W. Hayes, *Excavations at Sarachane in Istanbul*. Princeton, N.J: Princeton University Press. Vol. 2.
- Hayes 2008 J.W. Hayes, *Roman pottery: Fine-ware imports*. Princeton, N.J: American School of Classical Studies at Athens" Athenian Agora vol. XXXII.
- Hellström 2007 P. Hellström, *Labraunda, Karya Zeus Labraundos Kutsal Alan Gezi Rehberi*, İstanbul.
- Herodotos Herodotos, *Herodot Tarihi*, 1991, İstanbul.
- Hom. il. Homeros, *İlyada*, 1999, İstanbul.
- Hornblower 1982 S. Hornblower, *Mausolus*, Oxford: Clarendon Press.

- Karlsson 1992 L. Karlsson, *Fortification towers and masonry techniques in the hegemony of Syracuse, 405-211 B.C.* Stockholm: Svenska Institutet i Rom.
- Karlsson 2011 Karlsson “Labraunda. The excavations and the symposium”, in *Labraunda and Karia: proceedings of the international symposium commemorating sixty years of Swedish archaeological work in Labraunda :the Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities, Stockholm, November 20-21, 2008*, (Boreas. Uppsala Studies in Ancient Mediterranean and Near Eastern Civilizations, 32), eds. L. Karlsson & S. Carlsson, Uppsala, 9–17.
- Kolb 1996 F. Kolb, “1995 Yılı Kyneia ve Çevresi Yüzey Araştırması”, *AST XIV,2*, 477-495.
- Kolb 1998 F. Kolb, “ 1997 Yılı Kyneai Yüzey Araştırmaları” *AST XVI,2*, 385-400.
- Konecny 1994 A. Konecny, “Militarisches Formengut-zivile Nutzung: Die Lykische Türme” *REA 96*, 315-326.
- Korkut 2007 T. Korkut, “Die Spatantike und früh byzantinische Keramik aus Patara” *Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, 147-168, Çanakale.

- Kögler 2010 P. Kögler, *Feinkeramik aus Knidos vom mittleren Hellenismus bis in die mittlere Kaiserzeit (ca. 200 v. Chr. bis 150 n. Chr.)*: Textband. Wiesbaden: Reichert.
- Maiuri 1924 A. Maiuri, Viaggio di esplorazione in Caria, *Annuario* IV-V, 397-424.
- Mayer-Schlichtmann 1988 C. Mayer-Schlichtmann, *Die pergamenische Sigillata aus der Stadtgrabung von Pergamon: Mitte 2. Jh. v. Chr.-Mitte 2. Jh. n. Chr.* Berlin: W. de Gruyter., Band 6.
- Marabini Moevs 1973 M. M. T. Marabini, *The Roman thin walled pottery from Cosa (1948-1954)*. Rome: *MemAmAc* 32, American Academy in Rome.
- Marchese 1989 R.T. Marchese, “*The Historical Archaeology of Northern Caria A Study in Cultural Adaptations*”, BAR International Series 536.
- Marchese 1992 R.T. Marchese, “Ancient Remains in Caria: the Watchtower at Arpas”, *AnSt.* 42, 47-52.
- McNicoll-Milner 1997 A.W. McNicoll- N. P. Milner, *Hellenistic Fortifications from the Aegean to the Euphrates*, Oxford: Clarendon Press.

- Özkaya *et al.* 1998 V. Özkaya- O. San- G. Barın, “Alinda (Karpuzlu)”, *AST XVI*, 299-324.
- Paton *et al.* 1894 W. R. Paton - J. L. Myres – E. L. Hicks “Three Karian Sites” *JHS* 14, 373-380.
- Paton-Myres 1896 W. R. Paton- J. L. Myres, “Karian Sites and Inscriptions” *JHS* 16, 188-271.
- Pedersen 1994 P. Pedersen, “The Fortifications of Halikarnassos”, *REA* 96, 215-235.
- Pedersen 2010 P. Pedersen, “The city wall of halikarnassos”, R. Van Bremen and J.M. Carbon (Eds.) *Hellenistic Karia*, Bordeaux, 269-316.
- Pedersen 2011 P. Pedersen, “The Ionian Renaissance and Alexandria – seen from the Perspective of Karian-Ionian lewis hole” in: Karlsson, L. & Carlsson, S. (eds), *Labraunda and Karia, Proceedings of the International Symposium commemorating Sixty Years of Swedish Archaeological work in Labraunda*. The Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities Stockholm, November 20-21, 2008. Uppsala Universitet 2011.
- Peschlow 1986 A. Peschlow - Bindokat, “Lelegische” Ringvalle im Gebiet des Bafases”, *9. TürkTarih Kongresi*, 1986, 389-395.

- Peschlow Bindokat 2005 A. Peschlow Bindokat, *Herakleia Şehir ve Çevresi: Latmos'ta bir Karia kenti*, Galatasaray, Istanbul: Homer Kitabevi.
- Pimouguet-Pédarros – Geny 2000 I. Pimouguet-Pédarros – E. Geny, *Archéologie de la défense. Histoire des fortifications antiques de Carie (époque classique et hellénistique)*. Paris.
- Polybius Polybius. *Histories*. Evelyn S. Shuckburgh. (translator) London, New York. Macmillan. 1889.
- Radt 1970 W. Radt, Siedlungen und Bauten auf der Halbinsel von Halikarnassos unter besonderer Berücksichtigung der archaischen Epoch, *IstMitt Beiheft 3*, Tübingen: E. Wasmuth.
- Rumscheid 2009 F. Rumscheid, “Die Leleger: Karer oder Andere?” , *Die Karer und die Anderen: Internationales Kolloquium an der Freien Universität Berlin, 13. bis 15. Oktober 2005*. Bonn: Habelt, 173-194.

- Ruzicka 1992 S. Ruzicka, *Politics of a Persian dynasty: The Hecatomnids in the fourth century B.C.*, Norman Oklahoma: University of Oklahoma Press.C.
- Robert 1935 L. Robert, “Rapport Sommaire sur un Premier Voyage en Carie”, *AJA* 39, 331-340.
- Rotroff 1997 S. Rotroff, *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Wheel made Table Ware and Related Meterial*, The Athenian Agora XXIX, Part 1-2.
- Rotroff 2006 S. Rotroff, *Hellenistic Pottery the Plain Wares*, The Athenian Agora XXXIII.
- Slane1997 K. W. Slane, The Fine Wares, The Hellenistic and Roman Pottery, *Tel Anafa II,I, JRM* 10.
- Sevin 2001 V. Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası 1*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Strabon Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası*, İstanbul, 1993.
- Takmer *et al* 2008 B. Takmer-N. Tüner Önen, “Batı Pamphylia’da Antik Yol Araştırmaları: Vie Sebaste’nin Perge-Klimaks Arası Güzergahın da Yeni Bir Yol Kalıntısı”, *Adalya* XI, 109-132.

- Tırpan 1987 A. A. Tırpan, “Myndos ve Theangela”, *AST V*, I, 167-190.
- Tırpan 1990 A. Tırpan, “Alabanda”, *AST VI*, 171-190.
- Thompson 1934 H. A. Thompson, “ Two Centuries of Hellenistic Pottery”, *Hesperia* 3, 311-480.
- Umar 1982 B. Umar, *Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi 1*, İzmir.
- Varinlioğlu 1992 E. Varinlioğlu, “Lelegian Cities on the Halicarnassian Peninsula in the Athenian Tribute Lists”, *Studien Zum Antiken Kleinasien II*, *AMS* 8, 17-22.
- Varinlioğlu 1992a E. Varinlioğlu, “Pisiköy”, *AST IX*, 137-149.
- Varinlioğlu 1993 E. Varinlioğlu, “Pedasa?”, *AST X*, 213-218.
- Varinlioğlu 1995 E. Varinlioğlu, Karya'nın Hellenistik Dönem Kentleri, *AST XII*, 1995, 25-27.

- Williams 1989 C. Williams, *Anemurium: The Roman and Early Byzantine Pottery*, Toronto, Ont., Canada: Pontifical Institute of Mediaeval Studies.
- Wintermeyer 1962 U. Wintermeyer, "Die Hellenistische und Fröhkaiserzeitliche Gebrauchskeramik", *Didyma* Band 2.
- Winter 1971 F.E. Winter, *Greek Fortifications*, Toronto: University of Toronto Press.

KISALTMALAR

ANMED	Anadolu Akdeniz Arkeoloji Haberleri
Cm	santimetre
Çiz.	Çizim
Ed.	Editör.
Fig.	Figür
JRM	Journal of Roman Archaeology
Lev.	Levha
M.	metre
Kat.	Katalog
Res.	Resim
Vdd.	Ve Devamın Devamı.

LEVHALAR LİSTESİ

Levha 1

1. Karakol Binası Konumu
2. Athena Kutsal Alanı ve Karakol Binası (Havadan)

Levha 2

1. Plan ve Mekanlar
2. Hava Fotoğrafından Plan ve Mekanlar

Levha 3

1. Mekan 1 ve 3, Güney Kuzey Yönlü Kesit ve Cephe çizimleri.
2. Mekan 3, Doğu Batı Yönlü Kesit.

Levha 4

1. Mekan 1-2, Doğu Batı Yönlü Kesit ve Cephe Çizimleri.

Levha 5

1. Karakol Binası ve Antik Yol
2. Mekan 3 içi.

Levha 6

1. Mekan 3 Batı İç Duvar ve Türk Dönemi konut.
2. Güney Duvar, Dış Cephe Görünümü.

Levha 7

1. Doğu Duvar, Dış Cephe Görünümü.
2. Doğu Duvar Detay.

Levha 8

1. Doğu Duvar Cephe Çizimi.
2. Güney Duvar Kapı Açıklığı.

Levha 9

1. Batı Duvar, Dış Cephe Görünümü.
2. Batı Duvar Cephe Çizimi.

Levha 10

1. Mekan 1, Doğu İç Duvar.
2. Mekan 1 ve Mekan 2'yi Bölen Orta Duvarın Doğu Yüzü.

Levha 11

1. Mekan 1 ve Mekan 2'yi Bölen Duvarın Kapısı.
2. Mekan 1 ve Mekan 2'yi Bölen Duvarın Kuzey Bölümü.

Levha 12

1. Mekan 1'in Kuzey İç Duvarı.
2. Mekan 2'in Kuzey Duvarındaki Nişler.

LEVHA 13

1. Akropolis Bizans Dönemi Nişli Mekan.
2. Mekan 1'deki Taş Döşeme.

LEVHA 14

1. Mekan 2'nin Korunmuş Taş Döşeme.
2. Mekan 2, Geç Dönem Onarım Harç İzleri.

LEVHA 15

1. Mekan 2, Giriş Kapısının İç Kısmı.
2. Mekan 3, Geç Dönem Giriş Kapısı.

LEVHA 16

1. Mekan 2'den Mekan 3'e Geçiş Kapısı?.
2. Mekan 1 ve Yapının İlk Kullanım Evresine Ait Olabilecek Döşeme Taşları.

LEVHA 17

1. Mekan1, Yapının Üçüncü Evresine Ait Döşeme Taşları.
2. Mekan 2, Güney Duvar Cephe Çizimi.

LEVHA 18

1. Mekan 3, Bizans Dönemi Kullanım Evresi.
2. Yapının Son Kullanım Evresi.

LEVHA 19

1. Güney Batı Köşe Silmesi.
2. Güney Doğu Köşe Silmesi.

LEVHA 20

1. Harita Üzerinde Leleg Kentleri.
2. Görüce'deki Kule Yapısı.

LEVHA 21

1. Kale Yıkığı (Madnasa?) Kule Yapısı.
2. Burgaz Tepe'deki (Ouranion) Kule Yapısı.

LEVHA 22

- 1.Theangela'daki Tetrapyrgos'un Kuzeybatı Kulesi.
2. Halikarnassos Kuzeybatı Köşe Kulesi.

LEVHA 23

1. Myndos Kapısındaki Güney Kule.
2. Myndos, Kale Tepe'deki Güney Kulesinin Doğu Köşesi.

LEVHA 24

1. Pedasa Kutsal Alan Büyük Terasındaki Bosajlı Yapı.

GİRİŞ:

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Pedasa Antik kenti Geometrik Dönem öncesine kadar giden tarihiyle bölgenin önemli yerleşimlerinden biridir ve antik kaynaklarda adı geçen sekiz Leleg kenti arasında önemli bir yere sahiptir. Geniş bir terotiruma sahip olan Pedasa, Maussollos Dönemi öncesine ait görkemli tümülüsleri, birleşik çiftlik evlerine, geniş mezar platformlarına ve önemli bir kutsal alana ev sahipliği yapmıştır. Antik kaynaklarda verilen bilgiler ışığında kent halkı Maussollos Döneminde boşatılmış ve göçe zorlanmıştır. Bu çalışmanın konusu Maussollos'un Pedasa Antik kenti üzerindeki etkisini de tanımlayan Karakol Binası'nı incelemektir.

Maussollos Döneminde kentin boşatılma nedeni, *Synoikismos* sonrası kentin durumu, Karakol Binasının yapım amacı, gerçek işlevi, yer seçimi ve yapı içinde ele geçen buluntuların tarihlendirilmesi tezin önde gelen amaçları arasındadır.

Çalışmanın kapsamı özellikle kentin girişinde inşa edilmiş olan Karakol Binası'nı içermektedir. Öncelikle kentin bu dönemdeki siyasi ve sosyal yapısı ışığında, yapının konumu, planı ve yapısal özellikleri çalışma kapsamında ayrıca ele alınmıştır.

Çalışmanın yöntemi, öncelikle kentin coğrafi konumu, araştırma tarihçesi ve kent tarihini araştırarak kent hakkındaki bütün verilere ulaşmaya yönelik bilgi ve belge toplamaya göre kurgulanmıştır. Karakol Binası'nın kazı çalışmalarında ortaya çıkan buluntularının çizimi ve her türlü görsel doküman yardımı ile bir katalog oluşturulmuştur. Buluntular arkeolojide geçerli yöntemle (analoji ve tipolojik sınıflandırma) tarihlendirilmiştir. Kalıntının planı, kesiti ve cephesi çizilerek benzer örneklerle karşılaştırmış ve buluntu desteği ile yapıya tarih önerilmiştir. Aynı

dönemde inşa edilmiş benzer kuleler ile karşılaştırılarak genel özellikleri saptanmaya çalışılırken sadece kuleler değil, dini, sivil ve kamu yapıları da ayrıca çalışma kapsamında incelenmiş, elde edilen bütün veriler detaylı bir şekilde bir araya getirilerek genel bir değerlendirme yoluna gidilmiştir.

BÖLÜM I: PEDASA

I. 1.Araştırma Tarihi ve Coğrafi Konum

Pedasa antik kenti, Bodrum ilçesinin, Konacık Beldesi, Gökçeler mevkiinde yer almaktadır. Kent Halikarnassos Yarımadası'nın iç kısmında, en önemli Leleg Çağı kalıntılarını barındırmaktadır¹. Herodotos Pedasa'nın yerini şu şekilde belirtmiştir; “*Pedases'liler Halikarnassos'un ötesinde, kıyıda içeride oturuyorlardı*”². Strabon ise Pedasa'nın coğrafi konumunu şu şekilde açıklamıştır “...*Onlar tarafından terk edilmiş olan Pedasos kenti artık yok olmuştur. Fakat Halikarnassos'lulara ait toprakların iç kısmında kendileri tarafından Pedasa olarak adlandırılan bir kent vardır; ve şimdiki arazi Pedasis olarak adlandırılır*”³. Pedasa kenti Konacık sırtlarından başlayıp, Torba limanına kadar uzanan geniş bir territoriuma sahiptir. Bu alan içerisinde tarım terasları, nekropol alanları, çiftlik mekanları yer almaktadır⁴.

Pedasa 19. yüzyıldan itibaren bölgede araştırmalar yapan seyyahların da ilgisini çekmiştir. Yüzyılın sonlarına doğru araştırmacı W. Judeich, Pedasa'nın lokalizasyonu için Etrim Kalesi'ni önermiştir⁵. Paton ve Myres⁶ ise Karacahisar'ı önermişlerdir. Buna karşın, L.Robert'in⁷ yerinde bulmuş olduğu bir yazıtla Karacahisar'ın Hydissos olduğunu belirlemesi üzerine Karacahisar'ın Pedasa

¹Diler 2002, 15; Diler 2003, 143-144; Diler 2004, 137; Diler 2005,479; Diler *et al.* 2008b, 125-126; Rumscheid 2009,182; Pimouguet-Pédarros – Geny 2000, 150.

²Herodotos I. 175-176.

³Strabon XIII-I,59.

⁴ Diler 2004, 143.

⁵Judeich 1887, 331 vd.

⁶Paton -Myers 1896, 192-195; Maiuri 1924, 426.

⁷Robert 1935,331-240.

olmadığı anlaşılmıştır⁸. Milet yakınlarında Pedasa adında başka bir Leleg yerleşiminin varlığından söz edilmektedir⁹. 20. Yüzyıldan itibaren bölgede çalışmalar yapan Bean¹⁰, Cook¹¹ ve Radt¹² gibi araştırmacılar Pedasa'nın konumuna hakkında bilgi vermişlerdir¹³. Ayrıca Herodotos'un tanımlarından yola çıkarak yapılan lokalizasyon, 2008 yılında kutsal alan sektöründe bulunan ve üzerinde kentin ismi geçen yazıt ile bir kere daha doğrulanmıştır¹⁴.

I. 2. Lelegler ve Pedasa

Yazılı kaynaklarda Karia'lılarla birlikte söz edilen Lelegler hakkında çok fazla bilgi bulunmamaktadır¹⁵. Herodotos, Karia'lıların Minos uyruğunda, eskiden Leleg adı altında adalarda oturan bir halk olduklarını ve anakaraya adalardan geldiklerini aktarmaktadır.

Homeros'a¹⁶ göre Lelegler ilk önce kralları Altes¹⁷ önderliğinde Troia'nın güneyinde Satnioeis nehri kıyısındaki Pedasos şehrinde yaşıyorlardı¹⁸. Bu halk Troia savaşında Troia'nın düşmesinin ardından güneye inmiş, geçtikleri yerlerde birçok iz bırakarak Karia bölgesindeki Halikarnassos civarına yerleşmişlerdir¹⁹. Strabon,

⁸Varinlioğlu 1993, 214.

⁹Peschlow 1986, 393; Varinlioğlu 1993, 214; Varinlioğlu 1995, 26; Bean — Cook 1955, 149; Cook 1961, 91 vd.

¹⁰Bean-Cook 1955, 123-125.

¹¹Bean-Cook 1955, 123-125.

¹²Radt 1970, 265-271

¹³Pimouguet-Pédarros – Geny 2000, 151.

¹⁴Diler *et al.* 2009, 29.

¹⁵Varinlioğlu, 1992, 17. Ayrıca Lelegler Hakkında bakınız; Pimouguet-Pédarros – Geny 2000, 138-160.

¹⁶*Hom. İ.*, X, 428-429 :

¹⁷*Hom. İ.*, XXI, 86 : “Altes, kralıdır savaşsever Leleglerin, Satnioeis kıyısında yalçın Pedasos'u tutardı elinde”.

¹⁸Strabon XIII.I, 49.

¹⁹Bean 2000, 3; Marchese 1989,19.

Leleglerin Halikarnassos'lulara ait toprakların iç kısmında, sekiz kent kurduklarından bahseder, bunlar; Syangela, Myndos, Termera, Side, Madnasa, Pedasa, Ouranion ve Telmissos kentleridir²⁰. Kurulan bu kentlerden biri daha önce Troia'nın güneyindeki Pedasos adının yansıması olarak Pedasa adını taşır²¹.

Lelegler ve Karlar ile ilişkili tanımlarda Leleglerin ikinci planda olduğu anlaşılmaktadır²². Herodotos, Lelegler ve Karia'luların aynı halk olduğunu belirtir ve onları bir tutar²³. Pausanias, Leleglerden "Karia soyunun bir bölümü" olarak bahseder. Bir Leleg kenti olan Theangela'nın yerlisi Philippos ise, Leleglerin Karia'luların köleleri olduklarını söyler ve onları Spartalı Helotlara veya Tessalia'lı Penestlere benzetir²⁴. Strabon ise Leleglerin Karia'ya asker olarak hizmet ettiğinden ve tüm Yunanistan'a dağıldıklarını ve bunun sonucu olarak da soylarının yok olduğunu aktarır²⁵. Leleglerin kültürel açıdan da Karların gerisinde kalmış oldukları, Leleg yapısı olarak tanımlanan kalıntıların büyük oranda yalın özellikteki konut ve mezarlardan oluşmasından da anlaşılmaktadır²⁶.

Leleg dili hakkında bilgi bulunmamaktadır, bu nedenle Leleglerin de Karların diliyle konuştukları ve Karia yazısı kullandıklarını söyleyebiliriz²⁷. Leleg ismini açıklamak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır ki, bunlardan en dikkat çekici olanı Luwice *lulahi* (barbar) ile bağdaştırılmasıdır. Fakat bu kesinlik kazanmamıştır²⁸. Hellenlerce Leleges (Leleg'ler, Lelex'ler yada Leleg'in halkı, Lelex'in halkı),

²⁰StrabonXIII.I, 59.

²¹Varinlioğlu 1992, 17; Bean 2000, 3; Baran 2001, 23; Diler 2002, 15; Diler 2003, 143; Diler 2004, 137; Diler 2006, 111.

²²Bean-Cook 1955, 143; Bean 2000, 3; Baran 2001, 23; Diler 2002 15; Diler 2003, 143; Diler 2004, 137; Diler 2005, 479; Diler 2006, 111.

²³Herodotos I.171; Umar 1982, 113; Bean 2000, 3.

²⁴Varinlioğlu1992, 17; Bean 2000, 3; Umar 1982, 112.

²⁵Strabon XIII.1.59; Bean 2000, 3.

²⁶Bean 2000,3;Bean-Cook 1955, 143.

²⁷ Umar 1982, 112.

²⁸Bean 2000, 3; Baran 2001,23.

Karia'da ise, Kar olarak anılan toplumun yanı sıra, bölgede yaşayan bir halk olarak karşımıza çıkmaktadır²⁹.

M.Ö. 362 yılında, Karia Satrabı Maussollos, satraplık merkezini Mylasa'dan Halikarnassos'a taşımış, Halikarnassos Yarımadasında yer alan sekiz Leleg kentinden 6'sını yeni satraplık merkezi Halikarnassos'a bağlanmıştır³⁰. Plinius'tan³¹ öğrendiğimize göre Syangela ve Myndos haricinde Halikarnassos ile birleşen 6 Leleg kenti; Telmissos, Side, Madnasa, Pedasa, Ouranion ve Termera'dır³². Maussollos, Myndos ve Syangela'yı dışarıda tutarak, Halikarnassos'u Hellen tarzında inşa etmiştir(**Lev. 20. 1**). M.Ö. 4. yüzyılda Maussollos tarafından zorla halkı boşaltılmış Leleg yerleşimlerine ait kalıntılar yüksek tepelerde yer aldığı için korunabilmiştir.

Karia Bölgesi'nin en iyi korunmuş Leleg yerleşimlerinden biri olan Pedasa antik kenti, Leleg yerleşimleri içerisinde ulaşılması en kolay olan kenttir ve diğer Leleg kentlerinden daha geniş bir territoriuma sahiptir. Pedasa'nın territoriumu kuzey-güney yönünde Konacık sırtlarından başlayıp Torba Limanı'na dek uzayan geniş bir alanı kapsar. Bu geniş alan içerisinde çiftlik yapıları, konutlar, tarım terasları ve özellikle de farklı türlerdeki mezarlar geniş alana yayılmıştır³³.

Herodotos'un aktardığına göre, Pedasa'lıların ya da komşularının başına can sıkıcı bir şey geldiği zaman, oradaki Athena rahibesinin sakalı uzarmış, bu olağanüstü olay üç kez gerçekleşmiştir³⁴. Pedasa antik kenti M.Ö. 6 ve 5 yüzyıllar içerisinde adından sıkça bahsedilen önemli kentlerden biriydi. M.Ö. 480 yıllarında Kserkses'in Yunanistan seferine katılan I. Artemisia³⁵, savaşta büyük başarılar

²⁹ Umar 1982, 111; Baran 2001,23.

³⁰Hornblower 1982,68; Varinlioğlu 1992,17. Bean ve Cook göre *synoikismos* M.Ö. 370-365 arasında gerçekleşmiştir. Bean-Cook 1955, 169.

³¹Plinius, V.107.

³²Bean 2000, 112-3; StrabonXIII.I.59; Varinlioğlu 1992, 17; Pimouguet-Pédarros – Geny 2000, 150.

³³ Diler 2002 15; Diler 2003, 143; Diler 2004, Diler 2006, 111; Diler *et al.* 2008b, 137.

³⁴ Herodotos I. 175.

³⁵Strabon VIII, 98; Herodotos V. 121-VII 68.

göstermiş ve kralın övgülerini almış ve savaş sonrasında Pedasos'lu biriyle geri dönmüştür. Bu olayı Herodotos şu şekilde aktarmaktadır: “*Artemisia ile birlikte çocuklara bakmak üzere Hermotimos'u da yolladı, bu Pedasos'lu'du ve Büyük Kral'ın harem ağaları arasındaki görevi hiç de sıradan bir görev değildi.*”³⁶.

Persler MÖ. 546 yılında Sardeis'i ele geçirdikten sonra Harpagos yönetimindeki bir orduyu Karia üzerine gönderdiklerinde sadece Pedasa kentinde direnç ile karşılaşmıştı³⁷. MÖ. 499 yılından sonra İonia ihtilaline katılan Karia'lıları cezalandırmak için Daurises komutasında sefere çıkan Pers ordusu Labraunda'da Karia'lıları bozguna uğratmış olmalarına karşın, Pedasa yolunda pusuya düşürülmüşlerdir³⁸. MÖ. 494 yılında Miletos'u ele geçirdikten sonra zorluk çıkaran Pedasa'lıların bir bölümünü yeni kurulan bir kente yerleştirmişler ve bu kent de Pedasa adını almıştır. Pedasa, Attik Delos birliğine M.Ö. 454 yılında iki talent ödemekteydi, daha sonra bu miktar bir talente düşmüş, en son ise M.Ö. 425 te ise yarım talent düşmüştür³⁹.

Karia M.Ö. 395 yılında Pers kralı tarafından atanan bir satrap tarafından yönetilen başlı başına bir satraplık merkezi haline gelir. Yüzyılın başlarında ilk satrap Mylasa'nın köklü ailelerinden olan Hekatomnos'tur. Daha sonra onun oğlu olan Maussollos (M.Ö. 377-353) başa gelmiştir⁴⁰. Maussollos ilk iş olarak başkenti Mylasa'dan Halikarnassos'a taşımıştır. Başkentini yerinin değiştirilmesinin sebebi, Halikarnassos'un konumunun ticarete elverişli, doğal bir liman şeklinde olması ile

³⁶ Herodotos VIII. 104

³⁷ Herodotos I. 175 ; Paton-Myres 1896, 194.

³⁸ Herodotos V. 120-121; Paton – Myres 1896,194; Diler 2006, 111.

³⁹ Bean-Cook 1955, 150; Bean 2000,16. Ancak Varinlioğlu, Atina vergi listesindeki Pedasa'nın Milet yakınındaki Pedasa olabileceğini de dile getirmektedir. Bkz. Varinlioğlu 1992, 19; Varinlioğlu 1993, 214. Diğer Leleg kentleri ise; Termera iki buçuk Talent, Madnasa iki talent, Myndos bir talent, Syangela bir Talent öderken Side kenti ise Birliğe ödeme yapmıyordu.

⁴⁰ Baran 2002, 19.

ilgilidir⁴¹. Maussollos'un *synoikismos* gelişme ve yenileşme politikalarından ötürü, sekiz Leleg kentinden altısını Halikarnassos'a bağlamış ancak sadece Myndos ve Syangela'yı bunun dışında bırakmıştır⁴². Pedasa kazı çalışmaları antik kentteki yaşamın *synokismos* sonrasında da devam etmiş olduğunu göstermiştir. Bean'e göre de Maussollos'un *synoikismos*'undan sonra kent tamamen boşaltılmamış, aksine çok stratejik bir askeri üs olarak kullanılmıştır⁴³. Hornblower, Pedasa Akropolisinin güney doğu köşesindeki düzgün kesilmiş bloklarla yapılmış olan kulenin Maussollos döneminde yapılmış olduğunu ifade etmektedir⁴⁴. M.Ö. 201 yılında V. Philippos'un Pedasa, Bargylia, Stratonikeia ve Iasos gibi özgür kentleri kısa süreliğine ele geçirdiği⁴⁵ ve Pedasa antik kentini M.Ö. 201 yılında bir askeri garnizon olarak kullandığı düşünülmektedir⁴⁶.

⁴¹ Liman planı için bkz. Vitruvius, 2.8.11.

⁴² Strabon XIII.1.59; Sevin 2001, 122.

⁴³ Bean 2000, 116.

⁴⁴ Hornblower 1982, 91,308.

⁴⁵ McNicoll 1997, 107; Chaniotis 2005, XIX.

⁴⁶ Bean-Cook 1955, 124-125; Bean 2000, 115-116; Hornblower 1982, 93. Bu bilgiyi Polybios'tan öğrenmekteyiz. Bu konuda bkz. Polybius XVIII 44.3

BÖLÜM II: PEDASA KULE YAPISI

Konacık yönünden kente geliş yolu üzerinde yer alan kule, konumu ve anıtsal kalıntılarıyla Herodotos'un⁴⁷ anlattıkları ışığında eski araştırmacılar tarafından “Athena Tapınağı” olarak nitelendirilmiştir⁴⁸. Bunun sebebi ise yapının batı cephesinde, güneybatı köşe duvarına yakın yerdeki monolit sütun ve Maussollos Dönemi duvar işçiliğini anımsatan, iri ve nitelikli bloklardan ve isodom teknikte yapılmış duvarlarının olmasıdır. 2007 yılı Pedasa kazı çalışmaları sonucunda, yapının planının bir tapınağa uygun olmadığı anlaşılmış ve kuzey batısında yapılan kazılarda tapınak ve buluntuların gün yüzüne çıkmasıyla, kalıntının tapınak olmadığı netleşmiştir. Kentin girişinde yer alması, bir askeri yapıya uygun mimari özellikler sergilemesi, bu yapının daha ilk kazı yıllarında savunma-kontrol-gözetleme amaçlı bir Karakol binası olabileceği üzerinde durulmuştur⁴⁹. Yapının gerçek işlevi tez kapsamında yürütülen bir dizi araştırma bağlamında, kapsamlı bir şekilde yeniden sorgulanacaktır:

II.1. Konumu

Karakol Binası Pedasa'nın Arkaik Çağ'daki önemli yerleşim tepelerinden Gökçelerin (Yukarı Kalesi) yaklaşık 200 m. kadar batısında, akropolisin batısında devam eden düzlüğün aniden bir vadi şeklinde alçalmaya başladığı alanda yerleşiktir(**Lev. 1. 1**). Gökçeler kalesi ile Karakol Binası arasındaki düzlüğün kuzey doğusu da bir vadi şeklinde alçalır. Bu vadi akropolisin kuzeybatısından başlayarak Torba istikametine doğru devam eder. Karakol Binası ve kutsal yolun konumlandığı kesimde bu vadi adeta bir kesintiye uğramıştır. Bu nedenle Karakol Binasının hem kuzeydoğu hem de güneybatıdan iki vadinin buluştuğu bir noktada konumlandığını söyleyebiliriz. Kalıntı böylece yarımadayı güneyden kuzeye bağlayan vadi boyunca

⁴⁷ Herodotos I. 175.

⁴⁸ Cook 1955, 124,149; Diler 2003, 15; Diler 2004,145; Diler *et al.* 2009, 29-30.

⁴⁹ Diler *et al.* 2008a, 271; Diler *et al.* 2009, 29-30.

devam eden ve geçişleri kontrol eden bir konuma sahiptir. Karakol Binasının güney yanı başındaki Hasan Kayası tepesi alt yamaçları doğuya ve batıya doğru antik tarım terasları ile donatılmıştır. Öyle ki bu araziler aynı zamanda kentin nekropol alanı olarak da kullanılmıştır. Hasan Kayası yakınında yerleşik sandık mezarlardan güneye doğru nekropol alanı devam eder. Güneye doğru sürekli yükselen topografyanın tepe dorukları ise çok sayıda Tümülüs mezar ile taçlandırılmıştır.

Karakol binasının güneyinden batıya doğru bugünkü Konacık yerleşimi düzlüğüne devam eden vadinin güney alt yamacı boyunca süren ve yaya olarak ulaşım da olanak sağlayan yol şüphesiz antik çağda da Pedasa kent merkezine ulaşım için kullanılıyordu. Kentin kuzeydoğu - güney batı aksı üzerindeki vadileri ve bu vadi üzerindeki giriş çıkışları kontrol eden bir noktada yer alan Karakol Binası, kentin bilinen tek tapınağı olan Athena Tapınağına yönelen yolun hemen güneydoğu alt kesimindedir. Karakol Binasının kuzey bitişiğinde yerleşik 10 m. genişliğindeki az bir eğime sahip yol ile Athena tapınağına ulaşılır. İşlevi farklı olsa da kent içinde karakol binasına en yakın yapı Athena Tapınağıdır. İki yapı 30 metrelik kısa bir yolla sağlanır. Doğu-batı aksında Kutsal Alanı güneyden sınırlayan teras duvarı güney yönünde kısa bir dirsek yaparak karakol Binası'na 10 m. mesafede sonlanır. Athena Tapınağı temenos'una komşu olan Karakol Binası'nın arkasından kuzeye doğru yükselen bugün sık orman dokusu altında yüksek tepe kentin önemli yerleşim alanlarından biridir. Bu alandaki yüzey çalışmalarının sonucunda yerleşimin Erken Dönemlerden Orta Bizans Dönemine kadar sürdüğü anlaşılmıştır(**Lev. 1.2**).

II.2.Malzeme ve teknik

Kalıntı temelden başlayarak en yüksek 3 metreye kadar korunmuştur. Kazı çalışmaları sonucu yapının malzeme ve tekniği konusunda bilgiye sahibiz. Yapının ana kayaya oturan temellerinde moloz taş kullanılmıştır. Bu temeller hem içten hem de dıştan gözlemlenmiştir. Temellerde harç kullanılmamıştır. Yapının dış duvarlarında, yapı yakınındaki ocaktan kesilen lokal kireç taşı malzeme kullanmıştır;

iç duvarlarında ise aynı şekilde irili ufaklı moloz taş malzemenin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ana kayaya oturan temellerinde nispeten iri taşlara yer verilmiştir. Bu iri temel taşları iç duvarlardan 0.10-0.20 m. kadar içe doğru taşıntılı yerleştirilmiştir. Temelin yukarıya doğru yükselen bölümünde ise daha küçük taşlara yer verilmiştir. Teknik olarak değerlendirildiğinde, kenet türü bağlayıcı malzemeye yer verilmediği görülmüştür.

II. 2. 1. In-situ kalıntılar

Uzun kenarı kuzey-güney aksında yerleşik yapı dikdörtgen planlıdır(**Lev. 2. 1**). Kuzey kenarı kutsal yolun güney kenarına paralel inşa edilen yapının uzun kenarı kuzey-güney aksında olacak şekilde inşa edilmiştir. Kuzey kısa kenarı kutsal yolun güney kenarına bitişik inşa edilen yapının kutsal yol ile olan ilişkisine bakılacak olursa görülen resim şu şekildedir:

Karakol Binasının kuzeybatı köşesi kutsal yol ile hemen hemen sıfırdır. Buradan başlayarak doğuya doğru kutsal yol 2.50 m. kadar devam eder. Yaklaşık Karakol Binasının kuzey duvarının orta kısmına denk gelen kutsal yolun özgün dokusu 2 metre kadar tahrip edilmiştir. Bu tahrip edilen alanda yol yüzeyinden 0.30-0.40 m. aşağıda Karakol Binası kuzey duvarına paralel ve ona yaklaşık 0.40-0.50 m. mesafede bir destek duvarı görülür. Bu destek duvarı büyük olasılıkla Karakol Binasının inşası sırasında tahrip edilen antik yolun onarımı amacıyla inşa edilmiştir. Öyle anlaşılıyor ki Karakol Binasının kuzey kısa duvarının oturtulması için kutsal yol giriş bölümünde tahrip edilmiştir(**Lev. 2.2 ,Lev. 5.1**). Kutsal yolun basamakları Karakol Binasının kuzey köşesinde 1.50 m. de başlar ve Kutsal Yol tabanı Karakol Binası'nın korunan seviyesiyle aynı seviyededir.

Karakol Binası kuzey-güney yönünde uzanan dikdörtgen planlı, 12x8 m. ölçülerinde ve üç bölümden oluşmaktadır. Yapının güney bölümü iki, kuzey bölümü ise tek mekândan oluşmaktadır. Kalıntının güney bölümdeki doğu mekânı Mekan 1, batı bölümdeki mekânı Mekan 2, kuzey bölümde olanı ise Mekan 3 olarak isimlendirilmiştir⁵⁰. Mekan 1 6.55x2.88 m., Mekan 2 6.39x2.78 m., Mekan 3 ise 7.55x3.55 m. ölçülerindedir. Yapının mevcut iki girişi bulunmaktadır, birinci giriş mekan 1’de, ikinci giriş ise Mekan 2 den sağlamaktadır. Ayrıca Mekan 1 ile Mekan 2’yi birbirinden ayıran güney-kuzey yönlü ara duvarda da bir kapı bulunmaktadır(**Lev. 2.1-2**). Mekan 3 olarak isimlendirilen kuzey bölümde ise herhangi bir kapı görülmemiştir. Arazinin eğimli olması nedeniyle Mekan 3’ün yürüme zemini, Mekan 1 ve 2’ nin üst tabanına denk gelmektedir(**Lev. 3.1**). Yapıyı içten bölen duvarların organik şekilde birleşmeleri, dış duvarlarla çağdaş bir zamanda yapılmış olduğunu göstermektedir⁵¹. Mekan 3’ün orta kısmında yer alan kuzey-güney doğrultulu duvar, Bizans Döneminde mekânı ikiye bölmüştür. Mekan 3’ün kuzey duvarında devşirme bloklarla bir kapı açılmış ancak daha sonraki bir dönemde kapı kapatılmıştır. Mekan 1 ve 2’yi birbirinden ayıran ara duvar kapısı Bizans Döneminde kapatılmıştır. Yapının dış duvarları büyük bloklarla yapılırken iç ve bölme duvarları daha küçük taşlarla inşa edilmiştir.

Yapının bugün korunmuş biçimine bakacak olursak yerlerinden sökülerek taşınan malzemesi dışında oldukça iyi korunduğunu söyleyebiliriz. Güney tarafta en iyi korunduğu bölgede yüksekliği 2.50 m. aşmaktadır. Paralel derzler aynı hat üzerindedir. Böylece yapının iyi bir inşaat tekniğine sahip olduğunu ve sağlam bir temel üzerinde inşa edilmiş olduğunu söyleyebiliriz.

⁵⁰ Bu isimlendirilme 2007 yılındaki kazı çalışmaları sırasında verilmiştir. Bkz. Diler *et al.* 2008a, 271.

⁵¹ Diler *et al.* 2008a, 271.

II. 2. 2. Temel

Yapının temelleri hakkında hem iç hem de dış duvar önlerinde yaptığımız sondaj çalışmalarısıyla bilgi sahibiyiz. Mekan 2 de 1.70x2.70 m. boyutlarındaki sondaj ile Mekan 3'ün iç kısmındaki kazı çalışmasıyla anakaya ve temeller hakkında önemli bilgilere ulaşılmıştır.

Yapı temellerinin sağlam bir zemine oturtturulabilmesi için anakaya düzeltilmiş ve eğimine göre küçük veya büyük taşlar kullanılmıştır. Güney ve batı uzun duvarın güney kesiminde temel için kullanılan blokların uzunluğu 0.85 m. yükseklikleri 0.30-0.40 m.'ye ulaşmaktadır. Burada dikkat çeken bir noktada temelde kullanılan, duvar kalınlığına ulaşılan iri ve daha küçük temel taşlarının içeriye doğru 0.10-0.20 m. kadar taşırılmış olmasıdır. Duvarın alt bölümünde genelde iri blokların kullanıldığı görülmektedir. Dış duvarların en iyi korunduğu kısım güneybatı köşededir. Şöyle ki burada duvarlar yürüme seviyesinden 2.50 m. yüksekliğe dek korunmuştur. Güney duvarın orta kesiminde 1 m., güneydoğu köşede 2 m., Doğu uzun duvarda yaklaşık aynı ölçülerde 2 m. kadar korunmuştur. Batı duvarı ise dışta yürüme tabanından 2.50 m. yukarıya dek koruna bilmiştir(**Lev. 4.1**). Kazısı tamamlanmadığı için Mekan 2'nin kuzey duvarının alt bölümünü göremiyoruz. Mekan 3'ün içinde anakayaya kadar yapılan temizlik çalışması nedeniyle bu mekanı temel düzeyinde inceleme fırsatı elde edilmiştir.

Bizans Döneminde yapılan müdahaleler sonucu özgün mekanda önemli derecede değişiklikler yapılmıştır. Burada oldukça hareketli olan anakaya üzerine yan yana yerleştirilen taşlarla doldurularak iç mekanda düz bir taban elde edilmeye çalışırken, yapının yan duvarları altında ise iri moloz taşlardan sağlam bir temel elde edilmiştir. Uzunluğu 0.40 metreyi bulan moloz taşlar çamur harçla tutturularak sağlam bir temel oluşturulmaya çalışılmıştır. Burada dikkat çeken bir durum doğu yan duvarın kuzey bölümünde, dıştaki iri blokların arkasında moloz taşlardan 0.70 m. kalınlığında bir duvarın oluşturulmuş olmasıdır. Bu durum, kuzey ve doğu duvarın birleştiği temel doğrultusu boyunca izlenmektedir. Ancak 0.20 m. korunmuş

kuzey duvarın temelde iç duvarlar aynı karakterlerde olduğu görülmektedir. Mekan 3'ün iç duvarları mekanın kuzeydoğu bölümünde yaklaşık 0.50 m. kadar korunmuştur. Kuzey kısa duvarda ise sadece temel duvarların üst blokları ayakta kalabilmiştir(**Lev. 3.2**). Burada kutsal alan, yol ve karakol binasına ait bloklar taşınarak devşirme olarak kullanılmıştır. (**Lev.5.2**).

Mekan 3 teki temizlik çalışmalarımızın önemli bir sonucu da yapının orijinal durumunu anlamamıza yardımcı olmuştur. Mekanı dikine bölen Bizans duvarının altında gördüğümüz homojen taş dolgu, mekan 3'ün tabanının Mekan 1 ve Mekan 2'den daha yukarıda olduğunu göstermektedir. Çünkü ana kayadan 0.60 m. yüksekliğindeki bu alanda bilinçli bir taş dolgu oluşturulmuştur(**Lev. 3. 2- Lev. 5. 2**). Bu dolgu içerisinde devşirme malzeme olmayan homojen bir yapıdadır. M.Ö. 4. yüzyıla ait olan teras duvarı ve orta terasta gördüğümüze benzer olan bu dolgu karakol binasının inşaatı sırasında oluşturulmuştur. Burada şaşırtıcı olan dolgunun alt koduyla yolun orijinal yürüme arasındaki yükseklik farkının yaklaşık 2 m. olmasıdır. Bu yükseklik farkı yolun daha da yükseldiği batı köşede 2.50 m., mekanın doğu köşesinde ise yaklaşık 1m. civarındadır. Böylece iç dolgunun mekan içerisinde doğudan batıya doğru yükselen doğal eğim ve mekan içerisinde düz bir yürüme tabanı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu alanın ilk evresindeki yürüme tabanı konusunda alanda yapılan kazılar yardımcı olmaktadır. Mekan için batıdan doğuya doğru açma kesiti izlenmiştir.

Yapının kuzeybatı duvarı üzerinde inşa edilen Türk evinin doğu duvarı altında kazılan temel taşları aşağıya doğru yükseklikleri 0.40 m'yi bulan devşirme düzgün blokların yanı sıra, kutsal alana ait daha küçük boyutlu yapı malzemesi kullanılmış olduğunu görüyoruz. Konutun dışarıya doğru taşıntılı kötü işçilikli temel taşları, altta daha iyi işçilikli homojen bir duvar üzerine oturtulmuştur. 0.30m. yüksekliğinde gördüğümüz bu duvar, Mekan 3'ün doğu iç duvarında ve kuzey duvarın alt bölümünde gördüğümüz tekniğe benzemektedir(**Lev. 6. 1**). Bu benzerlik taşların boyut ve çamur harç kullanılmasıyla oluşturulmuş olan yapısıyla da

benzerdir. Mekan 3'ün Bizans duvarının altında gördüğümüz dolgu ve bu dolgunun güneye doğru devamında tabanından yukarıya doğru devam eden 0.50-0.60 m. yüksekliğindeki duvar temelleri bize 3 no'lu mekan içerisindeki dolgunun ilk evresindeki üst kodu hakkında bilgi vermektedir. Üst kotun kullenin 1 ve 2 no'lu mekanının yürüme tabanından daha yüksekte olduğunu böylece söyleyebilmekteyiz. Mekan 3 taban dolgusu Mekan 1 ve Mekan 2'nin yürüme tabanından 2.30 m. daha yukarıdadır. Öyle anlaşılıyor ki yapıyı üç mekana ayıran bölme duvarları aynı zamanda inşa edilmişti ve Mekan 3'ün bölme duvarı ise aynı zamanda bir destek duvarı işlevindeydi.

II. 2. 3. Duvarlar:

Yapının dış duvarlarını doğu, batı ve güney yönlerde iyi görmekteyiz. Bunlar yüzeyleri bosajlı, iri bloklardan oluşturulmuştur. Temel üzerine oturan blokların en az 5 sırası korunmuştur. Güney kesimde diğer duvarlardan daha yüksek korunmuştur; ölçülebilen blokların yüksekliği 0.60 m'dir. Burada blokların orijinal olarak korunanları iyi bir işçiliğe sahiptir. Derzlerden başlayarak öne doğru en az 0.05 m. taşan bosaj oluşturulmuştur. Her iki yatay taş ardında bir atkı taşı kullanılmıştır. Güney cephede ikinci sırada 0.40 m., üçüncü sırada ise blok yüksekliği 0.51 metredir. güney duvarda orta üç sıra, batıda ise 4 sıranın orijinal olarak korunduğuna tanık oluyoruz. Dördüncü sıra 0.44 m beşinci sıradaki ise 0.51 m. yüksekliğindedir. Dış duvarda kullanılan atkı taşlarından dış duvarının kalınlığı anlaşılmaktadır. Korunan atkı taşları 0.85 m. uzunluğundadır. Atkı taşları dışında yatay blokların uzunlukları ise 0.80-0.65-0.60 m. kadardır. Atkı taşlarının görünen kısımları duvarın içine doğru 0.30-0.40 m. uzunluğunda düz devam eder bunların duvarın içinde kalan kısımları ise daha geniş bırakılmıştır. Bu sayede atkı taşlarının duvarı sağlam bir şekilde birbirine bağladığını görüyoruz.

Bosajlı blokların derinlikleri 0.40-0.50 m. arasında değişir. Yatay blokların arkasında kalan boşluklar ise taş malzeme ile doldurularak duvar kalınlığına ulaşılmıştır. Böylece atkı taşları dışında kule dış duvarları bir kaplama özelliği gösterir. Karakol binası köşeleri birer silme ile profillendirilmiştir. Bu profil 0.06x0.0,04 m. ölçülerindedir(**Lev. 19.1-2**). Her iki yandan da taşlar cephede kaba yontulmuş, ancak birleşme yerlerinde ince bir işçiliğe sahiptir. Blokların birleşme yerlerinde iri uçlu çekiç kullanılmıştır. Yatay taşlar dikey atkı taşların birleşim yerlerinin oturması için iç bükey yontulmuştur. Bu sayede taşlar kilitlenmiştir. Karakol binasının güney duvarında herhangi bir kapı açıklığı görülmemiştir(**Lev. 6. 2**).

Doğu dış duvarı diğer duvarlardan daha iyi korunmuştur. Burada temel üzerine 4 duvar sıra korunmuştur ve duvarda yer yer atkı taşlarının kullanıldığını görüyoruz. Duvarın orijinal kesimi kutsal yola yakın olan kuzeydoğu köşe ile bunun güneye devam eden bölümüdür. Burada da duvarın girişe yakın bölümü iyi korunmuştur; sadece 3'üncü sıradaki bloklar orijinal yerinde değildir. Bina üzerinde yapılan geç dönemdeki onarım ve kullanımlar nedeniyle orijinallerin yerinden alındığı ve uygun olmayan blokların kullanıldığı görülmüştür. Doğu duvarında temel blokları da incelediğimizde güney köşeden kapı açıklığında başlayarak kuzey bölüme doğru 2 farklı kotta olduğu görülmüştür. Bu kod farkı güneyden başlayarak kuzeye doğru giderek yükselen eğimden kaynaklanmaktadır. Böylece mekanın içerisinde Mekan 1, Mekan 2 ve Mekan 3 arasında saptadığımız kod farkı binanın dışında da söz konusu olmaktadır. Tıpkı bugün olduğu gibi yapının kullanıldığı dönemde de Karakol Binası güney cephesinde kutsal yola doğru doğal eğim olduğu bu eğimin bugün olduğu gibi geçmişte de aynı özelliğe sahip olduğu sonucuna varılmaktadır. Karakol Binası doğu duvarın güney bölümünde gördüğümüz kod farkını kuzey tarafta farklı olması bu nedene bağlı olmaktadır(**Lev. 7. 1-2, Lev. 8. 1**).

Güneydoğu köşeden başlayarak kuzeye doğru 1.30 m. içeride bir kapı açıklığı oluşturulmuştur. Bu kapının orijinal olduğu, yan duvar köşesinde korunmuş olan 3

sırada ve bunun altındaki temel eşik bloğu olarak kullanılan blok ve bu duvarda kullanılan atkı taşı ve duvar uzantısı ayrıca iç duvarının güney kısa birleşim köşesindeki örgü tekniğiyle de kesinlik kazanmaktadır. Burada iç duvarda her iki yönden gelen blokların organik olduğunu görmekteyiz. 0.90 m. genişliğinde kapı açıklığı bırakılmıştır. Kapının her iki yan tarafındaki blokların içe doğru uzantıları burada orijinal eşik bloğunun olduğunu göstermektedir. Bu eşik bloğunun altında ve aynı düzlem üzerinde taban temel düzeyine yerleşmiş olan iri bloklar görüyoruz. Bu bloklar yapının dışındaki zemini de tanımlamaktadır. Doğu duvarın kapının kuzey taraftaki bölümünde atkı taşları düzensiz bir şekilde kullanılmıştır. İki ve üç bazen de tek bloğun arasında atkı taşı kullanılmıştır. Taşlar her yerde düzgün işçilik göstermektedir. Duvarın kuzey köşesinde güney cephede olduğu gibi çerçeveslendirilmiştir(**Lev. 8. 2**). Doğu duvarının kuzey köşesindeki silmeli blokların yol düzeyi altında kalması, burada kuzey duvarının yaklaşık 0.50 m. önünde başlayan destek duvarının işlevinin anlaşılmasını da kolaylaştırmaktadır. Öyle anlaşılıyor ki Karakol Binası yer seçimi belirlenirken konumu nedeniyle kuzey duvarının batı köşesi bugün tahrip olsa da doğuya doğru uzantısı yolun içerisinde kalıyordu, böylece yolun kullanılması amacıyla en az 0.60 m. kadar daraltıldı. Bugün gördüğümüz yol tabanından 0.40 m. yüksekliğindeki destek duvarı kulenin inşaatından sonra yolun küçülen güney tarafını sınırlandırılıyordu(**Lev. 5. 1**). Bu olgu nedeniyle karakol binasının kuzey duvarının doğu köşesi, en az dört taş dizisi ve üst kesimi ile izlenilebiliyordu. Karakol Binasının kutsal yolla korunmuş olan kuzey duvarı doğu köşede tek blok halinde korunmuştur. Mekan 3'üniçindeki mimari bloklar, Bizans zamanında mekanın dış duvarını oluşturacak şekilde kullanıldıkları anlaşılmaktadır. Türk evinin altında kalması nedeniyle Mekan 3'ün kuzey batı köşesini görememekteyiz.

Karakol Binasının en iyi korunmuş olan duvarı batı duvardır. (**Lev. 9. 1**). Burada duvarı üst üste 5 blok dizisiyle korunmuş olarak görüyoruz. 5. taş üzerindeki 2 blok ile bu bloklarla uyumsuz kapı lentosu olasılıkla daha sonraki kullanımlarla ilgili olmalıdır. Çünkü kapı üzerindeki 0.45 m. yüksekliğindeki lento, yanındaki 0.55 m. yüksekliğindeki bloktan 0.10 m. daha alçaktır. Ayrıca 5. taş dizisi altında görülen

ve taşları düzgün bir seviyede gelmek amacıyla kullanılan küçük taşlar orijinal olarak kabul edilemez. Karakol Binası hiçbir duvarında görülmeyen 1.90 m. uzunluğundaki lentonun orijinal seviyesinde olup olmadığı sorunludur. 0.45 m. yüksekliğindeki lento yükseklik olarak benzerlerini doğu taraftaki duvar üzerinde bulmaktadır. Buradaki temel sorun lentonun güney yan tarafında köşeye doğru devam eden taş dizinin orijinal olup olmadığıdır. Öncelikli olarak batı duvarının güney köşesindeki 5 bloğun hem köşesinin derzli olması hem de yandaki bloklarla uyumlu olması 5. sıra blok dizininin orijinal olduğunu desteklemektedir. Bu durumda lento bloğu buraya sonradan konulmuştur diyebiliriz. Karakol Binasının doğu uzun yüzünde de bugün korunan en üst sırasındaki orijinal bloklar da 0.45 m. yüksekliğine sahiptir. Güneyden kuzeye doğru 3.75 metreden sonra kapı açıklığı oluşturulmuştur. Kapı açıklığı 0.80 m. genişliğe ve 1.80 m. yüksekliğine sahiptir(**Lev. 9.2**).

II. 2.4. İç Duvarlar

Mekan 1 ile Mekan 2 iç duvarlarında ortak özellikler görünür. Hemen hemen bütün duvarlarda yan yana kaba kesimli dikdörtgen iri bloklar, yer yer devşirme malzeme kullanılmıştır. Bu bloklar bazen düzenli sıralar halinde devam ederken bazen de farklı seviyelerde ve farklı ölçülerde olabilmektedir. Bu sayede yapının orijinal ve daha sonraki kullanımları hakkında bilgi sahibi olabiliyoruz. Ancak iç duvarları dikkatli gözlemlediğimizde özellikle alt kısımlarda erken ve orijinal evreye ait olabilecek duvarları saptamak olanaklı olabilmektedir. Mekan 1'in iç duvarlarına dikkatli baktığımızda bölme duvarlarıyla birleştiği ve doğu duvarına kadar olan bölümde temel olarak kullanılan iri taş bloğun dışarıya doğru yaklaşık 0.20 m. taşıdığı görülmüştür. Anakaya üzerine oturtulmuş olan bu bloğun üzerinde tabandan başlayarak yukarıya doğru 0.60 m. kadar giden blokların derzleri iyi ve özenle oluşturulmuş taşlardan oluşturulmuştur(**Lev. 10.1**). Güney duvarın doğu duvarla birleştiği iç duvarda ise daha küçük blokların kullanıldığını görüyoruz. Mekan 1'in iç duvar taşları farklı boyutlarda olsa da düzenli sıralardan oluşturulmaya çalışılmıştır. Yer yer 1 m. yüksekliğine kadar duvarların orijinal yapısıyla korunduğunu söyleyebiliriz.

Mekan 2'nin güney duvarına bakacak olursak bu kez burada daha farklı bir dokuyla karşılaşırız. Atkı taşı olarak kullanılan ve içeriye doğru taşan ayrıca yanlarında iri bloklar ile uyumsuz olan bir duvar örgüsüyle karşı karşıyayız. Anakaya üzerine oturturulan iri blokların üzerindeki bazı orijinal olabilecek taşları dışında, duvarın üst bölümünde orijinal dokuyu göremiyoruz. Mekan 2'nin batı duvarında anakaya üzerine oturtulan temel işlevindeki 0.60-0.80 m. ölçülerindeki taşlardan düzgün sıralar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu duvar dokusu şüphesiz ilk kullanım evresine aittir. Burada yaklaşık 1.50 m. yüksekliğindeki bölüm özellikle devşirme malzemeye yer verilmesi, bloklar arasındaki uyumsuzluklar derz aralarında çatı ve seramik parçalarına yer verilmesi geç dönem müdahalelerini göstermektedir. Mekan 2'nin kapısından kuzeye doğru Mekan 3'e kadar olan bölümde duvarın orijinalliğini büyük ölçüde kaybettiği anlaşılmaktadır. Burada düzenli taş sıraları görülmez, iri bloklar arasında geniş açıklıklar oluşmuştur. Bunların tümü geç dönem kullanımlarının sonucudur. Mekan 2'nin güney iç duvarı diğer duvarlara oranla daha az korunmuştur. Diğer duvarlar gibi küçük boyutlu taşların kullanılmasının yanı sıra, atkı taşların içte görüldüğü en güzel duvardır (**Lev. 17, Çiz. 1**). Batı duvarının kapı açıklığında kullanılan bloklar bosajlıdır. Bu bloklar kapının dışına aittir ve kapının orijinalliğinden uzaklaşmıştır.

Mekan 1 kuzey duvarında yürüme tabanından başlayarak yukarıya doğru devam eden 0.80 m. yüksekliğindeki bölümde düzgün taş sırası ve iyi işçilik ile karşılaşırız. Benzer durum orta kesim için de söz konusu. Ancak bunların üstünde gördüğümüz malzeme daha sonraki bir kullanım evresine ait olmalıdır. Bunların altı ve Mekan 1'in doğu iç duvarı dış duvarı kadar korunmuştur(**Lev. 10.1- Lev. 4. 1**).Yapıyı içten üç mekana ayıran bölme duvarlarının alt kısımlarında anakaya üzerine oturan daha nitelikli bloklardan, bunların üst bölümlerinde ise tıpkı iç duvarlarda olduğu gibi düzensiz bir duvar dokusu görülür. Yapıyı ortadan bölen duvar 0.65 m. kalınlığındadır (**Lev. 10.2-Lev. 4.1**). Anakaya düzeltilerek duvar doğrudan anakaya üzerine oturtulmuştur. Altta daha iri bloklara yer verilse de bunlar kule çevre duvarlarında olduğu gibi dışa taşırılmamıştır. Bölme duvarının ortasında

0.90m. genişliğinde bir kapı açıklığı bulunur. Kapı açıklığının altında yürüme tabanını da tanımlayan bir eşik bloğu yer alır. En geniş yerinde 0.40 m. ölçülerine sahip olan bu blok 0.12 m. yüksekliğinde bir plaka taştan oluşturulmuştur(**Lev. 11. 1**). Ana kaya üzerinden 0.50 m. yüksekliğine kadar nispeten düzgün bloklar görülür. Bunun üst kısmında taş boyutları ve tekniği bakımından son derece düzensiz bir uygulama görülmektedir. Kapının kuzey bölümündeki duvarda da benzer özelliklerden söz etmek durumundayız. Burada duvar 1.70 m. yüksekliğinde korunmuştur. Duvarın orijinal bölümü yapıyı enlemesine bölen duvarla birleşme yerinde köşeden 1.50 m. yüksekliğinde olan kısımda düzenli duvar oluşturan taş bloklar görüyoruz. Bu bloklar köşeden başlayarak güneye doğru yaklaşık 1 m. kadar devam eder. Aynı şekilde yürüme tabanından yukarıya doğru 0.50-0.60 m. yüksekliğinde orijinal yapısıyla korunmuştur(**Lev. 11.2**). Yapıyı doğu ve batı aksında bölen ara duvar tabandan yukarıya doğru 1 m. yüksekliğindeki bölüm orijinal haliyle korunmuştur. Duvarın orijinal olduğu iki duvarın birleşme yerindeki organik yapıdan da anlaşılmaktadır. Burada farklı yönde gelen taş dizisi şaşırtmalı olarak içe geçirilerek sağlam bir yapı oluşturulmuştur(**Lev. 12.1**). Böylece kuleyi “T” şeklinde bölen duvarlar yapının orijinal duvarlarıdır. Ancak daha sonraki süreçte alt bölümü hariç duvar orijinal özelliğini kaybetmiştir(**Lev. 4, Çiz. 1**).

Mekan 2'nin kuzey duvarının önünde geç dönemde nişli bir duvar eklentisinin oluşturulduğu görülmüştür. Bu eklenti kuleyi doğu- batı yönünde bölen duvardan 0.30-0.40 m. dışarıya taşıyacak şekilde inşa edilmiştir. Yürüme tabanında başlayarak yaklaşık 2 m. kadar yükselen bu duvar, inşa tekniğinden anlaşacağı üzere kule içerisindeki Bizans Dönemi'nin ürünüdür. Bizans Dönemi yürüme tabanından yaklaşık 1 m. yüksekliğe kadar korunmuş olan bu duvarda harç ve devşirme malzemesinin kullanıldığına tanık oluyoruz. Duvar içerisindeki nişler 0.25x0.35 m. boyutlarında ve 0.35 m. derinliğindedir. Bu nişlerden batı duvara 0.75 m. uzaklıkta olanı 0.25x0.35 m. ölçülerinde 0.30 m. derinliğinde, onun yanına inşa edileni 0.25x0.30 m. boyutlarında ve ilkiyle aynı derinlikindedir. Mekan 2'nin kuzeydoğu arka köşesinde küçük bir niş daha yer alır, bu örneğin ölçüleri 0.15x0.30 m.

ölçülerindedir(**Lev. 12.2**). Bu nişlerin benzerlerini Akropoliste açığa çıkarılan orta Bizans dönemi konutlarında da sıklıkla görüyoruz(**Lev. 13. 1**). Mekan 2'nin kuzey duvarı önünde inşa edilen Bizans duvarı, arkasındaki eski yapıya ait duvarın orijinal durumunu anlamamıza engel olmaktadır. Ancak bölme duvarının tahrip olması nedeniyle inşa edilmiş olmalıdır. Bugün gördüğümüz şekliyle duvar güneye doğru bu kesimde bir bombe yapmıştır. Nişli Bizans duvarı üzerinde yukarıya doğru devam eden 1.20- 1.30 metrelik yaklaşık bölümde de tümüyle geç devir onarımlarını görebiliyoruz. Mekan 1'in tabanında gördüğümüz uzunluk ve genişliği 0.30-0.35 m. kadar olan aynı düzeydeki plaka şeklindeki taşlar ise Bizans zamanındaki kullanımlarının bir sonucudur(**Lev. 13. 2**). Benzer şekilde Mekan 2'nin kapı girişinin hemen güney yanında yarı çapı 1.10 m. olan yan yana taşların sıralanması ile oluşturulmuş yarım daire taban Bizans zamanının bir diğer ürünü olmalıdır(**Lev. 14.1**). Mekan 1'in içerisinde gördüğümüz taban doğu duvarının önünde 1.50-2.50 m. uzunluğa sahiptir. Benzer bir taban düzenlemesi Mekan 2'nin batı duvarı önünde de yer yer görülebilmektedir. Bütün bunlar 1 ve 2 no'lu mekan içerisinde Bizans dönemi düzenlemeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

II. 2. 5. Kapılar

Karakol Binasının iki ana girişi bulunmaktadır, bunlardan ilki doğu duvarın güneydoğusunda yerleşiktir. Kapının güneydoğu köşesinde yapılan sondaj çalışmasında yapının temellerini görmek olanaklı olmuştur. Burada yürüme düzlemindeki bloklar düzenli işlenmişken yürüme düzleminin altında ise temelin kaba işlenmiş bloklardan oluştuğu görülmüştür. Kapının dış duvarları ise bosajlı düzgün taşlarla oluşturulmuş, iç duvarları ise daha küçük boyutlu ve düzensiz taşlardan örülmüştür. Kapı 0.90 m. genişliğinde, 1.34 m. yüksekliğinde korunmuştur. Üst kapı lentosu hakkında her hangi bir veriye ulaşılmamıştır. Geç dönemde yapıya ait üst blokların düşmesiyle giriş kapanmıştır (**Lev. 7.1-Lev. 8. 1**). Yapının ikinci girişi ise batı duvarda, Mekan 2'nin orta kısmında yer alır. Kapı girişi içten 1.10 m. genişliğinde ve 1.75 m. yüksekliğine sahiptir, üstü 2.00x0.42 m. ölçülerinde monolit bir blok ile kapatılmıştır. Bu üst kapı lentosunun üst kısmında kenet yuvaları açılmıştır. Üst Kapı lentosunun kuzey alt köşesindeki boşluğa 0.11x0.10 m.

ölçülerinde bir blok yerleştirilmiştir. Bu üst kapı lentosunun bulunduğu duvar sırası 0.52 m. yüksekliğinde iken lento bloğu daha alçaktır; 0.42 m. yüksekliğindedir ve duvar sırası ile uyumsuzluk göstermektedir. Kapının iç kısmında taşlar farklı ölçülerde olup, aynı düzeyde taşıntı göstermezler; bazı taşlar dışa doğru 0.03-0.04 m. çıkıntılıdır (**Lev. 9. 1-2**). Kapının iç kısmında yer yer harç kullanılmış olduğunu görmekteyiz(**Lev. 14. 2**). Zemin blokları döşeme bloklarıyla aynı seviyede ve yakın ölçülere sahiptirler(**Lev. 14.1**).

Mekan 1 ve 2'yi bölen güney-kuzey yönündeki ara duvarın orta kısmında 0.90 m. genişliğinde bir kapı açıklığı bulunur. Bu açıklığın iki mekanı birbirine bağlayan orijinal kapı olduğu ve daha sonra kapatılarak işlevini yitirdiği anlaşılmıştır(**Lev. 11. 1**). Mekan 3'ün iç kısmı temel seviyesine kadar kazılmasına rağmen herhangi orijinal kapı izine rastlanılmamıştır. Buna karşın, mekanın kuzey duvar ortasında Bizans döneminde devşirme bloklarla bir kapı oluşturulmuş ve daha sonraki bir dönemde tekrar kapatılmış olduğu anlaşılmaktadır(**Lev. 15. 2**). Mekan 3'te orijinal bir girişinin olmaması ve alanın kod farkı nedeniyle mekana, mekan 2 den ahşap bir merdiven yardımıyla giriş yapılabileceği akla gelmektedir(**Lev. 16. 1**). Mekan 3'ün orta kısmında güney kuzey yönlü Geç Dönem ara duvarı ve kapısı bulunmaktadır.

II. 3. Yapım evreleri

2007 ile 2013-2014 yıllarındaki kazı çalışmalarıyla kalıntının büyük bir bölümü açığa çıkarılmıştır. 2007 yılındaki kazı çalışması kulenin güney bölümünde yer alan Mekan 1 ve 2 de gerçekleşmiş ve bu mekanların farklı köşelerinde sondajlar yapılarak, yapının temel seviyesinin altına inilmiştir. Bu çalışmalar sonrasında farklı dönemlere ait dört ayrı taban düzleminin varlığı belgelenmiştir. 2013 yılında ise yapının kuzey bölümünde yer alan mekan 3 temel seviyesine

kadar kazılmıştır. Bu çalışma sonrasında kalıntının mimari değişiklikleri ve buluntularından yola çıkarak yapım evreleri ortaya konulmuştur.

Yapının ilk evresinin, farklı kullanımlar nedeniyle büyük ölçüde tahrip olmuş olduğu ve ilk kullanım evresine ait anakaya üzerine oturtulmuş taban taşlarının çok az korunduğu görülmüştür. İlk evre taban taşları kapıların orijinal döşemesiyle aynı seviyededir. Orijinal duvarın altında yer alan döşeme taşları 0.44x0.32 m. ölçülerindedir. Bu seviyede bulunan buluntular aynı dönemi temsil etmektedir (**Lev. 16.2**). Yapının mimari özellikleri ve ele geçen buluntulardan yola çıkarak ilk evrenin M.Ö. 4. yüzyılın ilk yarısına ait olduğunu söyleyebiliriz⁵².

Yapının ikinci kullanım evresi, yapıda gerçekleştirilen bazı değişiklikler sonucu iç duvarların belirli bir seviyeden sonra onarılarak yer yer yükseltmiş olduğu farklı taş işçiliklerinden anlaşılmaktadır. Bu durum özellikle yapının güneybatı kısmında mekân 2 de görülmektedir. Bu mekanın giriş kapısının üst kısmında yer alan kapı lentosu, duvarlardan farklı bir işçilik göstermektedir. Çünkü kapı üst lentosu aynı sıradaki duvardan 0.12 m. daha alçaktır. Ayrıca kapı lentosunun üst kısmında yer alan kenet yuvaları yapının hiçbir bloğunda görülmemektedir. Burada lentonun kuzey alt köşesinde 0.11x0.10 m. boyutlarında bir boşluk vardır, bu boşluk daha sonra aynı boyutlarda bir taş ile kapatılmıştır. Bu özelliklerden yola çıkarak kapı üst lentosunun devşirme olduğunu güvenle söyleyebiliriz (**Lev. 9.1-2**). Ayrıca Mekan 2'in kapısının iç kısmındaki taşlar farklı ölçülerde olup, aynı hizayı takip etmemektedirler ve bazı taşlar dışa doğru 0.03-0.04 m. çıkıntılı yerleştirilmiştir (**Lev. 15. 1**). Döşeme taşları yer yer birinci evrenin döşeme taşları üzerindedir. Bu döşeme taşları üzerinde *in-situ* olarak korunmuş MÖ. 2. yüzyılın başlarına ait iki adet Knidos üretimi kase bulunmuştur⁵³ (**Kat No: 12**). Ayrıca döşeme ve çevresinde bu döneme ait çok sayıda seramik malzeme ele geçmiştir. Diğer mekanlarda da bu evreye ait buluntulardan söz edebiliriz. Bu

⁵² Diler *et al.* 2008a, 270.

⁵³ Diler *et al.* 2008a, 271.

evrede yapının orijinal planına sadık kalınarak onarım yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu onarım evresi Philip V'in Pedasa'da kurduğu garnizonla bağlantılı görülebilir⁵⁴.

Yapının üçüncü Evresi üzerinde yoğun bir dolgu görülmektedir. Bu dolgu içerisindeki buluntular, Klasik Dönemden başlayıp Bizans Dönemine kadar yayılım gösterir. Bu dolgu büyük ihtimal ile yapının dışından taşınarak seviye düzeltmek amacıyla kullanılmış olmalıdır. Dolgunun kaldırılması sonucunda 0.47x0.37x0.13 m., 0.31x0.22x0.7 m., 0.41x0.31x0.8 m. ölçülerinde taban döşeme taşlarına ulaşılmıştır (**Lev. 17. 1**). Bu evre dolgusu içerisinde Bizans Dönemi sikkeleri kaliteli cam ve bilezik parçaları saptanmıştır⁵⁵ (**Kat No. 30-31**).

Yapının dördüncü evresi de Bizans dönemine aittir. Çünkü bu evrenin döşemeleri ve dolgusu içerisinde bol miktarda Bizans Dönemi buluntuları ele geçmiştir. Bu evrede ilginç olan yapının iç kısmında kapsamlı onarımların gerçekleşmiş olmasıdır. Mekan 1 ile 2 arasında yer alan duvarın üzerinde gerçekleşen yeni onarımlar ve iki mekan arasına geçiş sağlayan kapının kapatılması da bu evre ile ilişkin olmalıdır. Ayrıca Mekan 2'nin giriş kapısının iç kısmında harç malzemenin bulunması da bu döneme ilişkindir (**Lev. 14. 2**). Yapıyı ikiye bölen doğu-batı doğrultusundaki duvarın, Mekan 2'in bulunduğu alanın önünde 0.45 m. kalınlığında başka bir duvar konumlanır. İnce olması nedeniyle destek duvarı olması olanaksız olan bu duvarın mekâna bakan iç yüzünde iki niş bulunmaktadır. Bu nişlerin varlığı kalıntının günlük kullanım amacıyla yapılmış olabileceğini akla gelmektedir. Mekan 3'te ise, kuzey-güney yönde, mekanı ikiye bölen bir duvar bulunmaktadır. Bu duvar kutsal alanda kullanılan devşirme bloklarla yapılmıştır. Bu mekanın içinde 1.10x0.90 m. ölçülerinde devşirme bloklarla bir depo alanı

⁵⁴Livius 33. 30; Polybius 18. 44; Bean-Cook 1955,124, 151; Diler *et al.* 2008a, 272; Diler *et al.* 2009,30.

⁵⁵Diler *et al.* 2008a, 271.

oluşturmuştur. Mekan 3 ün dış duvarları üzerinde kutsal alana ait işlenmiş devşirme bloklarla onarımların yapıldığını görmekteyiz⁵⁶(**Lev. 18.1**).

Yapının son evresinde kuru moloz taşlarla mevcut olan bosajlı blokların üzerine devşirme malzemedan 1.10 m. genişliğinde ve 1.50 m. yüksekliğinde ek duvarlar inşa edilmiştir. Kazı çalışması sonrasında söz konusu kuru duvar eklentileri belgelenmelerinin ardından kaldırılmışlardır⁵⁷. Yapının son evresini temsil eden iç bölümündeki moloz taş ve toprak kaldırılmıştır. Bu dolgu içerisinde yoğun şekilde Bizans ve Osmanlı Dönemine ait seramik parçaları bulunmuştur. Bu alanda 0.58 m. seviyesinde yaklaşık 0.30x0.40 m. ölçülerindeki taban taşlarına da ulaşılmıştır(**Lev. 18.2**).

II. 4. Yapının İşlevi

Kalıntının mimari özelliklerinden yola çıkarak yaptığımız araştırmalarımız bizi, yapının tasar ve ayakta duran biçimi ile ilgili benzer örneklerinin bağımsız kuleler olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Ayrıca, kent içindeki konumu, girişlerinin yolun bulunduğu tarafta yer alması da onun güvenlik ve kontrol amaçlı olduğunun diğer belgeleri olarak değerlendirilmiştir.

Kuzey Karia'da Teke Kale, Atavlusu, Kurun Dere, Hasanlar, Amyzon, Alinda ve Alabanda'daki bağımsız kulelerin, bağlantılı yolların üzerinde yer almaları, kentler arası haberleşme, olası saldırılara karşı uyarma ve askeri geçiş yollarını denetim altında tutmak gibi işlevlerin sonucudur⁵⁸. Ayrıca Karakol Binasının hemen kuzeyinde yer alan Athena Kutsal Alanının korunması işlevinin de üstlenmiş

⁵⁶ Diler *et al.* 2008a, 272.

⁵⁷ Diler *et al.* 2008a, 270.

⁵⁸ Özkaya *et al.* 1998, 302; Tırpan 1990,171.

olabileceğini düşünmekteyiz. Öte yandan bağımsız kulelerin genellikle iki ve daha fazla kata sahip olmaları onların işlevleri ile ilgili düzenlemelerdir. Kule yapılarında alt katlar genellikle depolama amaçlı olarak kullanılmaktadır. Karakol Binası arazi yapısının kuzeyden güneye doğru eğimli olması nedeniyle, güney bölümü iki katlı, kuzey bölümü ise tek katlı olmalıdır. Çünkü kuzey bölümün zemin kodu, güney bölümün üst koduna eşit olacak şekilde tasarlanmıştır(**Lev. 3. 1**). Yapıya ait korunmuş blokların yanında özellikle çevreye dağılmış çok sayıda bloğun varlığı da ikinci katın varlığını desteklemektedir. Kuzey bölümün giriş kapısının olmaması nedeniyle kuzey bölüme giriş içten ve güney mekandan merdiven yardımıyla sağlanıyordu.

MÖ. 2 yüzyıl onarımları ve buluntularından anlaşılacağı üzere, Hellenistik Dönemde yapının kule olarak işlevinin devam ettiği, Bizans Döneminde ise konut olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yapı depolama alanı ve diğer yeni eklentiler Orta Bizans zamanında bir konuta dönüştürülmüştür. Yapının doğu ve kuzey bölümünde yapılan kazılarda bununla ilgili kanıtlara ulaşılmıştır.

II. 5. Değerlendirme ve Yeniden kurma

Maussollos kentin giriş çıkışlarını denetim altında tutmak amacıyla bu alanda bu yapıyı inşa ettirmiş olmalıdır⁵⁹. Bununla birlikte Maussollos'un kenti tamamen boşaltmadığı ve bir askeri garnizon olarak kullandığı izlenimi uyanmaktadır. Bu olgu nedeniyle kentin girişinde böyle bir yapı yaptırmış olması olasıdır. Ayrıca MÖ. 4. yüzyılda Maussollos'un *synoikismos* politikası sonunda boşaltılan bazı Leleg kentlerinin zirvelerine, özgün plan geleneğine uymayan kesme taştan gözetleme kuleleri eklenmiştir(**Lev. 20. 1**). Kulelerin duvar işçiliği de Leleg duvarcılığından tamamen farklıdır⁶⁰. Bu kuleler teknik olarak Halikarnassos kulelerine

⁵⁹ Diler *et al.* 2008a, 271.

⁶⁰ Bean-Cook 1955, 143-145; Hornblower 1982, 82 vd. ; Ruzicka 1992, 35.

benzemektedir⁶¹. Maussollos Leleg kentlerinde savunmaya yönelik olarak sur duvarlarını ve kuleleri güçlendirmiş ve yer yer kuleler yaparak, bu kentleri askeri garnizon olarak kullanmıştır. Bean ve Cook'a göre Maussollos'un boşatmış olduğu Leleg kentlerinde kuleler yapmasının sebebi ise Leleg halkının boşatılan kentlere geri dönmelerini engellemek amacına yöneliktir⁶². Hornblower'e göre Maussollos bu kuleleri garnizon kalesi olarak kullanmak ya da sadece güç gösterisi amacıyla inşa ettirmiştir⁶³.

Pedasa teritoriumu içerisinde Karakol Binasına benzer işçilik gösteren tek kalıntı sadece Kutsal Alan terasındaki 4.20x2 m. ölçülerindeki destek veya Kule olabilecek yapıdır⁶⁴(**Lev. 24.1**). Yapı sadece iki sıra halinde korunmuştur. Köşelerinde 0.06-0.05 m. ölçülerinde dikey silmeler bulunmaktadır. Hem köşelerde hem de duvar ortasında atkı taşı kullanılmıştır. Yapının orta kısmında ise taş ve toprak dolgu bulunmaktadır. Terasın döndüğü orta kısımda yer alması onun destek duvarı olabileceğini akla getirmektedir. Öyle anlaşılıyor ki bu dönemde de Kutsal Alan faaliyet halindeydi ve imar faaliyetleri devam ediyordu. Pedasa ziyaretçi merkezinin bulunduğu alanda yoğun miktarda kaba bosajlı ve dikey silmeli mimari blok bulunmaktadır. Bu bloklar 0.42 ile 0.52 m. yüksekliğindedir. Karakol Binasındaki atkı taşlarına benzer atkı taşları da çok sayıda görülmektedir. Büyük olasılıkla Maussollos Döneminde kentin hem Halikarnassos tarafındaki giriş üzerinde hem de Konacık yönündeki girişte denetim amaçlı benzer işlevli iki kule yapılmış olmalıdır.

Kule yapısında köşe silmeleri ve taş dizilerinde her iki taş sırası ardından blokların atkı taşıyla bağlanması Hekatomnos ile başlayıp M.Ö. 334 Büyük İskender'e dek devam eden 50 yıl boyunca Karia'yı yöneten yerel aristokrat ailesi

⁶¹Carstens 2002, 111; McNicolland Milner 1997, 111.

⁶²Bean- Cook 1955, 168.

⁶³Hornblower 1982, 308.

⁶⁴Diler *et al.* 2008a, 272.

Hekatomnidler zamanın ürünü olarak görülmektedir. “Ronesans” olarak da tanımlanan yeni mimarlığın, Labranda’da kule ve yapı terasları köşelerinde görülen silme ve atkı taşı sistemi bu döneme atfedilen özellikler arasında kabul edilmektedir⁶⁵. Pedersen; çift köşe atkı taşı kullanımının Hekatomnidler mimarisinin buluşu olduğunu ifade etmektedir⁶⁶. Bu teknik Labranda da iki teras duvarında ve Amyzonda görülmüştür. Bu örgü Myndos, Latmos, Alinda, Alabanda, Kaunos, Knidos, Herakleia, Ephesos, Priene ve Pergamon’da görülmüştür. Maussollos Döneminde, Labranda’dan Mylasa’ya doğru olan antik yol çevresinde birçok kale ve bağımsız kule yapılmıştır⁶⁷. Öyle anlaşıyor ki Maussollos Karia’daki yolların ve kentlerin kontrolünü sağlamak için birçok yerde kuleler yapmıştır⁶⁸.

Yukarı Karia bölgesinde yer alan Alabanda territoriumunda da Karakol Binasına benzer işçilik gösteren bağımsız bir kule bulunmaktadır. Hasanlar mevkiinde yer alan bu kule ve isodom tekniğinde kaba bosajlı ve düzenli atkı taşlarına sahiptir. Köşelerde çift sıra atkı taşı kullanılmıştır. Bu atkı tekniği Maussollos Dönemi kulelerinde sıkça görülmektedir. Yapı MÖ. 5-4 yüzyıla tarihlendirilmektedir⁶⁹; Alabanda surları da isodom tekniğinde kaba bosajlı yapılmıştır⁷⁰. Kuzey Karia’da Teke Kale, Atavlusu, Kurun Dere, Amyzon, Alinda ve Alabanda’daki bağımsız kulelerin, bağlantılı yolların üzerinde yer almaları, kentler arası haberleşme, olası saldırılara karşı uyarma ve askeri yolu denetim altında tutmak gibi işlevlere sahiptirler⁷¹.

⁶⁵ Pedersen 2011, 387.

⁶⁶ Pedersen 2010, 313.

⁶⁷ Hellström 2007, 151-153; 111-116; Baran 2011, 53; Karlsson 2011, 217.

⁶⁸ Karlsson 2011, 49.

⁶⁹ Marchese 1989, 50; Marchese 1992, 49.

⁷⁰ Akarca 1998, 115 vd.

⁷¹ Özkaya-San-Barın 1998, 302; Tirpan 1990, 171.

Karakol Binasına plan, işçilik ve teknik olarak benzeyen bir örnek de Latmos Herakleia antik kentindeki bağımsız kule yapısıdır. Bu kule 11x7.30 m. ölçülerinde, isodom tekniğinde ve 3 bölümden oluşmaktadır. Bosajlı duvar köşelerinde dikey silmeler taşıyan kulenin, Maussollos kenti aldığıında surlarla birlikte inşa edildiği düşünülmektedir⁷². Kule 1.30 m. yüksekliğinde korunmuş olmasına rağmen çevresindeki blok sayısının fazla olması, bu yapının iki ve daha fazla katlı olduğunu göstermektedir; Karakol Binası gibi Bizans Döneminde de kullanılmıştır⁷³.

Maussollos Döneminde Apollon Bilicilik merkezi⁷⁴ olan Telmissos'un⁷⁵ zirvesinde, Karakol Binasına benzer bir gözetleme kulesi yapılmıştır. Yapı 11.90x11.60 m. ölçülerinde, dikdörtgen kesme taşlardan yapılmış, bağımsız bir gözetleme kulesidir; isodomik tekniğinde, kaba bosajlı, düzensiz atkı taşlardan oluşturulmuştur. 3.05 m. yüksekliğinde korunmuş ve köşelerinde 0.6 m. genişliğinde dikey ince işlenmiş silmeler bulunmaktadır(**Lev.20. 2**). Ayrıca köşelerde Pedasa, Ouranion, Madnasa, Halikarnassos ve Myndos'daki kulelerde gördüğümüz türden bir uzun bir kısa taş bloklara yer verilmiştir. Ayrıca Maussollos Dönemine ait olabilecek bir özellik olan köşelerde çift sıra atkı taşı kullanımı, bu yapıda da görülmektedir. Telmissos kulesinin, Halikarnassos, Yunan adalarını, Eski Myndos, Termira (Asarlık) ve Gökova Körfezini görmesiyle önemli bir gözetleme ve haberleşme kulesi olduğu anlaşılmaktadır. Maussollos'un, kenti Halikarnassos'a taşımasından sonra da yerleşimin, dini bir merkez olarak varlığını sürdürmesi⁷⁶ Pedasa örneğine benzemektedir.

⁷²Bean 1987, 234; Umar 1999, 23.

⁷³Peschlow-Bindokat 2005, 17-18, taf. 38-39.

⁷⁴Paton *et al.* 1894, 37; Bean -Cook 1955, 154; Bean 2000,118.

⁷⁵Günümüzde Halikarnassos'tan11,3 kilometre uzaklıkta son derece bereketli bir alan olan, Gürece Köyü yakınındaki tepe üzerinde bulunmaktadır. Bean -Cook 1955, 85-171; Bean -Cook 1957, 58-146; Diler *et al.* 2013, 419.

⁷⁶Bean 1987, 141.

Maussollos tarafından Halikarnassos'a bağlanan altı Leleg kentinden birisi olan Madnasa'nın⁷⁷, boşatıldıktan sonra da askeri amaçlı tekrar kullanılmış olduğunu anlamaktayız. Çünkü A. Diler Başkanlığında yürütülen yüzey araştırmalarında yapılan gözlemlere göre hem sur duvarlarında onarımlar hem de akropolisin zirvesinde bağımsız dikdörtgen bir kule yapıldığı ortaya konulmuştur. Bu kule 11.50x6.50 m. ölçülerindedir ve iki bölümden oluşur; duvar kalınlığı 1.20 m. olup, iki sıra halinde korunmuştur. İşçilik olarak bosajlı isodom teknikte, yer yer atkı taşları kullanılmış ve köşelerde 0.05 m. genişliğinde dikey silmeler oluşturulmuştur(**Lev. 21.1**). Maussollos Dönemine ait olabilecek bir özellik olan köşelerde çift sıra atkı taşı kullanımı, bu yapıda da görülmektedir. İşçilik ve teknik olarak Telmissos, Halikarnassos, Ouranion ve Pedasa kulelerine benzerlik göstermektedir. Kule burada Maussollos Döneminde bütün yarımadanın güvenlik sisteminin bir parçası olarak yapılmış olmalıdır. Bu kule hem işçilik hem duvar tekniği hem de ölçüleri bakımından Karakol Binasına benzemektedir.

Yalıkavak'ın güneybatısında Geriş köyünün batısındaki Burgaz tepede yer alan "Ouranion" kenti⁷⁸, Maussollos tarafından boşatılan Leleg kentlerinden birdir. Boşatıldıktan sonra kentin savunmasına yönelik surların onarıldığı ve akropolisin zirvesinde bir kule inşa edildiği anlaşılmaktadır. Dikdörtgen tasarımlı kule, 11.50x7.55 m. ölçülerinde, 1.30 m. duvar kalınlığına sahiptir(**Lev. 21.2**). Karakol Binasında olduğu gibi, bu kule de hafif kaba bosajlı, izodomik teknikte ve yer yer atkı taşı kullanarak yapılmıştır. Dönemin özelliği olan köşelerde çift sıra atkı taşı kullanımı, bu yapıda da görülmektedir. Bu dönemde Ouranion yeniden planlanarak kent özelliği değiştirilmiş ve bir askeri üsse çevrilmiştir⁷⁹. Maussollos, Halikarnassos'a bağlamadığı Myndos antik kentini Hellen tarzında⁸⁰ geniş surlarla çevirerek,

⁷⁷ Bean ile Cook'nun lokalizasyonuna göre, Türkbükü ile Gölköyün yukarısındaki Kale Yığı tepesinde bulunmaktadır. Bean -Cook 1955, 155; Bean 1987, 143; Bean 2000, 188-20; Varinlioğlu 1992,18; Hornblower 1982, 94.

⁷⁸ Bean-Cook 1955, 155; Hornblower 1982, 95; Varinlioğlu 1992, 18; Bean 2000,123.

⁷⁹ Bean -Cook 1955, 143-145; Hornblower 1982, 82 vd. ; Ruzicka 1992, 35.

⁸⁰ Myndos, Bodrum Yarımadasının batısında, bugünkü Gümüşlük beldesinde kıyısında yer almaktadır.

Halikarnassos'un batısını güvenlik altına almıştır⁸¹. Myndos'ta diğer Leleg kentlerinde gördüğümüz bağımsız kuleler görülmemektedir. Ancak surlara bağlı olan kuleler işçilik ve teknik olarak Pedasa, Madnasa, Ouranion, Haikarnassos ve Telmissos kulelerine benzerlik göstermektedir. Myndos'taki kulelerde⁸² kaba bosajlı, isodom tekniğinde ve atkı yer yer taşları kullanılmış olduğu görülür. Fakat atkı taşları düzenli bir şekilde kullanılmamıştır. Farklı ölçülerde ve dikdörtgen olan bu kuleler günümüze çok az korunmuş olarak ulaşabilmişlerdir. Myndos sur duvarlarında yer alan kuleler⁸³ mimari ve duvar işçiliği konusunda Pedasa karakol binasına benzerlik göstermektedir ve aynı tarihli olmalıdır(**Lev. 23.2**).

Halikarnassos'un doğusunda yer alan Theangela, Maussollos tarafından Hellen tarzında yeniden kurularak, güçlü surlar ve kulelerle⁸⁴ desteklenmiştir. Maussollos'un bu kenti Halikarnassos'a bağlamamasının sebebi doğudan gelebilecek bir tehditi önleme amaçlıdır. Akropolisin kuzeybatı en uç noktasında, bütün alana hakim bir Tetrapyrgos yer almaktadır ve bu Tetrapyrgos'un kuleleri Maussollos Dönem özelliklerini gösteren silmeler, atkı taşlara ve bölmelerden oluşturulmuştur⁸⁵(**Lev. 22. 1**). Akarca; Theangela'nın Maussollos tarafından kurulduğunu, sur ve kulelerin inşa tarihi kesinlikle MÖ 4'üncü yüzyılın ikinci çeyreği olduğunu dile getirmektedir⁸⁶. Theangela'nın sur ve kulelerinde gördüğümüz kaba bosajlı duvarlar, isodomik teknik, düzensiz atkı taşları ve köşelerdeki silmeleriyle Karakol Binasına benzerlik göstermektedir. Bu nedenle aynı tarihten olmalıdır.

⁸¹Strabon XIII, 59; Bean-Cook 1955, 143-45; Hornblower 1982, 88; Tırpan 1987, 167-171; Ruzicka 1992, 36-37; Bean 200,112.

⁸²Bean -Cook 1955, 110; McNicholl 1997, 22- 24.

⁸³McNicoll 1997, 24-25; Tırpan 1987, 170.

⁸⁴Diler *et al.* 2012, 260.

⁸⁵Diler *et al.* 2010, 192.

⁸⁶Akarca 1987, 178.

Bodrum Güvercinlik mevkiinin güneydoğusunda Küçük Asar Tepe’de, bosajlı dikdörtgen bloklarla işlenmiş isodom tekniğinde bir kule yapısı bulunmaktadır. Bu kule, Karakol Binası gibi 8x12 m. ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir.

Halikarnassos’un surlara bağlı bazı kuleleri de bosajlı, isodom tekniğinde yapılmıştır ve yer yer düzensiz atkı taşları kullanılmıştır. Bu atkı taşlarının bazılarının dıştan atkı taşı gibi görünmesine rağmen, içten bakıldığında uzantısının olmadığı görülmektedir. Halikarnassos surlarında ve kulelerinde dışta iri ve iyi işçilik gösteren bloklar, içte ise daha küçük taşlar kullanılmıştır⁸⁷. Ayrıca dönemin bir özelliği olan köşelerde çift sıra atkı taşı kullanılmıştır(**Lev. 22. 2**). Halikarnassos’un batısında yer alan ve Myndos kapısı olarak isimlendirilen çift kule duvar işçiliği olarak Karakol Binasına benzerlik göstermektedir⁸⁸(**Lev. 23.1**). Bodrum Yarım adasındaki bir çok kule teknik olarak Halikarnassos kulelerine benzerlik göstermektedir, bu nedenle de bunların aynı tarihten oldukları önermek yanlış olmayacaktır⁸⁹.

İsodomik kesme taştan ve sık aralıklı atkı taşı kullanılarak yapılan kuleler MÖ. 4. yüzyılın gelişen kuşatma tekniklerine karşı bir çözüm olarak yaygınlaşmıştır⁹⁰. Savunma yapıları daha yüksek ve daha kalın duvarlı olarak yapılmıştır. Şöyle ki bağımsız kulelerde kat sayısı artmıştır; 4-5 katlı, 14-15 m. yüksekliğinde kuleler inşa edilmiştir. İnce uzun kesme taş blokları ile sık atkı taşı isodomik örgü sistemi, Hellenistik Çağ kulelerinde yaygındır⁹¹. Hellenistik Dönemde kulelerin büyümesine koştur olarak, statik nedenler ile kulelerin iç kısmı bölümlere ayrılmıştır ve bu bölümler farklı amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır⁹². Güney

⁸⁷ Pedersen 2010, 310.

⁸⁸ Karlsson 1994, 153; Pedersen 2000, 307.

⁸⁹ Carstens 2002, 111; McNicoland Milner 1997, 111.

⁹⁰ Winter 1971, 170.

⁹¹ Akarca 1972, 177; Tırpan 1991, 439; Winter 1971, 179.

⁹² Winter 1971, 153-203; Akarca 1972, 145.

Karia'da özellikle Hekatomnidler Döneminde, birçok kale, sarnıç, gözetleme kuleleri ve savunma yapıları yapılmıştır⁹³. Pedasa'daki bu kule bu dönemin önemli örnekleri arasındadır.

Karakol Binası gibi bağımsız kulelerin çoğu çiftlik kuleleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Çiftlik kuleleri genellikle kırsal kesimlerde ve yol kenarlarında yer almaktadır⁹⁴. Bunlar aynı zamanda ani saldırılara karşı ilk savunmanın gerçekleştiği ve çevre halkının ilk sığındığı savunma ve gözetleme kuleleridir⁹⁵. Bu yapılar savunma dışında yaşam alanı, tarımsal alanların gözlenmesinde de kullanılmaktadır. Ayrıca tarım ürünlerinin depolanması işlevini de yerine getirmektedir⁹⁶. Çiftlik Kuleler özellikle Kilikia⁹⁷, Lykia⁹⁸ ve Pamphylia⁹⁹ bölgelerinde yaygın bir şekilde görülmektedir. Hellenistik Dönemden itibaren kulelerin, en erken organize olmuş tarım yapıları olduğunu söyleyebiliriz¹⁰⁰. Örneğin Kilikia Bölgesinde antik yollar boyunca ya da yakınlarında kuleler bulunmaktadır, Bunların gözetleme kuleleri oldukları düşünülse de¹⁰¹, gerek tarım arazileriyle iç içe olmaları, gerekse etraflarında yan binalar içermeleri, bu kulelerin tarım amaçlı olduklarının düşünülmesini de sağlamaktadır¹⁰². Tarım alanlarının korunması dışında savunma ve gözetleme amaçlarına da yönelik inşa edildiği anlaşılan kulelerin sınır belirleme

⁹³Varinlioğlu 1992a, 143.

⁹⁴Takmer *et al.* 2008, 113. Pamphylia Bölgesindeki Kapaklı kale Harabelerinin bulunduğu alanda, iki önemli çiftlik kule yapısı bulunmaktadır.

⁹⁵Akarca 1987, 188.

⁹⁶Erten 2008, 144; Aydinoğlu 2008, 140-141; Durugönül-Durukan 2006, 20; Durugönül 1996, 254.

⁹⁷Durugönül 1998,

⁹⁸Konecny 1994, 315-326.

⁹⁹Küpper 1998, 97-115.

¹⁰⁰Antalya'nın Demre ilçesindeki Kyneai Antik kentinde, Çeştepe bölgesinde 7 Hellenistik çiftlik kule bulunması, Çeştepe bölgesinin tarım faaliyetleri bakımından iyi organize olduğu anlaşılmaktadır; Kolb 1998,390.

¹⁰¹Konecny 1997, 13.

¹⁰²Durugönül 1996, 254.

amacıyla da yapıldığı düşünülmektedir¹⁰³. Çiftlik kulelerin iç kısımlarında veya dışında işlikler de bulunmaktadır¹⁰⁴. İç Karia'da da bu kuleler tarımsal ürünleri depolama amacıyla da kullanılmıştır¹⁰⁵. Ürün güvenliğinin bu şekilde daha iyi korunmaktadır¹⁰⁶. Çiftlik kuleler askeri amaçlardan daha çok çiftlik sahibinin mülkleri olarak hizmet verdiği ve toprak sahipleri tarafından değerlendirildiği söylenebilir¹⁰⁷. Sonuçta çiftlik evlerinin çok fonksiyonlu yapılar olduğunu söylememiz yanlış olmaz¹⁰⁸.

Karakol Binası gibi bağımsız savunma kuleleri araziyi koruyan ilk savunma hatlarını oluşturuyordu. Düşmanın kente saldırabilmesi için ilk olarak bu dış savunmayı geçmesi gerekir. Ayrıca köylerde ve kırlarda yaşayan halkı korsanların baskısından korumak için, özellikle Ege Adaları ve kıyılarına bu tarz kuleler inşa edilmiştir¹⁰⁹. Bu kulelerin, bağlı olduğu kentin görüş mesafesinde olması gerekmektedir. Çünkü ani bir saldırı karşısında kente düşman uyarısının yapılmasına olanak tanınması zorunludur¹¹⁰. Saldırı silahlarındaki teknolojik gelişmelere, kule inşasının da ayak uydurması gerekmiştir. Bu olgu daha sağlam ve yüksek kulelerin yapılmasına sebep olmuştur¹¹¹. Büyük kulelerin iç mekanlarının farklı bölümlere ayrılması ile hem yapı ağırlığı hafifletilmekte hem de yapıda yaşam alanı yaratılmaktadır. Dış duvarların tersine iç kısımdaki mekanlar daha ince

¹⁰³Durugönül-Durukan 2006, 20.

¹⁰⁴İç Karia Alabanda territoriumundaki tarım kuleleri için Bkz. A Diler 1996, 189 vdd. Kilikia örnekleri için Durugönül 1996, 254.

¹⁰⁵Durugönül-Durukan 2006, 21. Bu çiftlik kuleler Dağlık Kilikia bölgesinde çok rastlanılmaktadır.

¹⁰⁶Durugönül 1996, 254.

¹⁰⁷Kolb 1996, 483; Aydınoğlu 2010, 179

¹⁰⁸Çiftlik kuleler için, bkz. Durugönül 1998, 89-94; Haselberger 1978, 147-151; Haselberger 1978, 147-151.

¹⁰⁹Akarca 1987, 118. Anadolu'da bu kale ve kulelere "Baris" denmekte idi.

¹¹⁰Akarca 1987, 118.

¹¹¹Akarca 1987, 144.

duvarlara sahiptir ve aralarında geçişler bulunmaktadır¹¹². Kilikya bölgesinde yapılan çalışmalarda, Polygonal tarzda yapılmış olan kulelerin hiçbirinin birbirleriyle irtibatları olmadığı anlaşılmaktadır. Buna karşın, isodom tekniğinde yapılmış olan kulelerin ise birbirlerini gördükleri tespit edilmiştir¹¹³. Isodom tekniğindeki kulelerin işlevi de gözetleme ve haberleşme kuleleri olarak değerlendirilmiştir¹¹⁴. İki ve daha fazla katlı olan kulelerin bazı örneklerinde, ikinci kata ahşap merdivenler yardımıyla çıkılıyordu, bu nedendir ki üst katın zemini de ahşaptan inşa edilmiştir¹¹⁵. Kule katları ahşaptı ve taban kirişleri kule bedeninin, genellikle yan duvarlarında bırakılan delikler içine yerleştiriliyor ya da duvarlardan çıkıntı yapan bir dış üzerine oturuluyordu¹¹⁶. Kent dışı kuleler, surlarla bağlantılı olan kulelerden farklı mimari özellikler göstermektedir, örneğin sura bağlı olan kulelerin duvar işçiliği görsel açıdan daha düzensiz iken bağımsız kulelerin işçilikleri daha düzenli ve gösterişlidir.

Pedasa Karakol Binası, eğimli bir arazide konumlanması nedeniyle kuzeyi ile güney arasında kod farkı bulunmaktadır. Bu kod farkı nedeniyle kuzeyde yer alan mekan 3'ün zemin kodu, güney bölümde yer alan mekan 1-2'nin üst örtü koduna denk gelmektedir. Bu nedenle yapının kuzey bölümü tek katlı, güney bölümü ise çift katlı olmalıdır. Ayrıca benzer özellikteki kuleler incelendiğinde bunların iki ve daha fazla katlı oldukları görülecektir. Gözetleme işlevinde olmaları nedeniyle bunların çevresindeki yapılardan daha yüksek ve alana hakim olmaları gerekmektedir. Yapının duvarları incelendiğinde 0.90 ile 1.10 m. arasında değişen duvar kalınlıklarına sahip olmaları ve içten bölmelere ayrılmış olmaları da statik nedenlerle üst katların taşınmalarına olanak sağlamaktadır. Pedasa kulesinin kazı sırasında ortaya çıkarılan yapıya ait mimari bloklarının sayıca fazla olması, bu yapının çok katlı olduğunu göstermektedir. Öte yandan Karakol binasında mekanlar arası geçiş

¹¹² Akarca 1987,145. Ayrıca alt katların fazla bölümlere ayrılmasının başka nedeni ikinci katta yer alan Mancınıkların ağırlığını taşıması sağlamaktır. Bazen alt katlarda dolguyla doldurularak kulenin daha dayanıklı hale getirilmektedir.

¹¹³ Durugönül 1996, 255.

¹¹⁴ Durugönül 1996, 254.

¹¹⁵ Özkaya *et al.* 1998, 302; Akarca 1987, 145.

¹¹⁶ Akarca 1987, 144.

sadece mekan 1 ile 2 arasında bulunmaktadır. Ancak mekan 3'un girişi ile ilgili elimizde her hangi somut veri yoktur. Ancak yapılan son kazı çalışmasında mekan 2'nin kuzey batı köşesindeki doğu batı doğrultusundaki duvarının üst kısmında giriş olabilecek bir açıklık bulunmuştur. Sonraki bir dönemde kapatılan bu açıklık Mekan 3'ün zeminine denk gelmektedir ve mekan 2'nin tavan kodundadır. Benzer örneklerle karşılaştığında mekan 2' den bir merdiven yardımıyla mekan 3'e giriş olabileceğini önerebiliriz. Daha önce gerçekleştirilen çalışmalarda Mekan 3'ün girişinin kuzey duvarda olabileceği düşünülmekteydi. Ancak yapılan son çalışmada, Mekan 3'ün taban seviyesine kadar inildiğinde duvarda kapı girişi olabilecek bir ize rastlanılmamıştır. Ayrıca mekanın yürüme seviyesinin 1 m. kadar üstündeki antik yol bu geçişe olanak tanımamaktadır. Yapının katlar arası zemini ahşap olmalıdır. Çünkü üst katların zeminiyle ilgili hiçbir veriye ulaşılmamıştır. Yapının ara duvarlarının 0.50-0.60 m. kalınlığında yapılmış olması, üst kat zemininde hafif malzeme olan ahşap kullanılmasını zorunlu hale getirmektedir. Karakol Binasında herhangi bir pencere açıklığı görülememiştir. Bu tür kulelerde alt katlarda pencere pek görülmemektedir. Alt katlar genelde depolama alanları olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle Mekan 1 ve 2'nin iki kata sahip olduğunu ancak Mekan 3'ün tek katlı olduğunu söyleyebiliriz. Yapının kazısı sırasında ortaya çıkan farklı dönemlere ait çatı kiremitleri, yapının üst katın çatı kiremitleriyle kapatılmış olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca yapının vadide yer alması hem kentin girişini korumak hem de kutsal alanı koruma amacına yönelik olabileceğini güçlendirmektedir.

II. 6. Tarihlendirme

Yapının tarihlendirilmesinde, kullanım evrelerindeki buluntular ve mimari özelliğinden yola çıkarak açıklanmaya çalışılmıştır. Öncelikle yapının buluntuları incelenerek, ilk yapım evresi ve diğer kullanım evreleri hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir. İyi korunmuş olan güney bölümdeki Mekan 1 de yapılan son kazı çalışmasındaki sondajlar ile yapının ana kaya seviyesine kadar kazılmıştır. Bu sondaj çalışmasında yapının ilk kullanım evresine ait olabilecek siyah firnisli attika seramik parçaları yoğun bir şekilde bulunmuştur. Mekan 3'ün doğu bölümünde ise Bizans

tabakasının alt kısmında yoğun biçimde MÖ. Erken 4.'üncü yüzyıla ait seramikler bulunmuştur¹¹⁷. Bizans kullanım evresinin alt kısmındaki tabakaların karıştırılmamış olması yapının tarihlendirilmesi açısından önemli veriler sağlamaktadır. Buna göre ilk kullanım evresine ait olabilecek, seramik buluntular yoğunlukla attika siyah firnisli seramik parçalarıdır. Tabak ve kase kaide gövde parçaları (**Kat No. 1-2**), dışa dönük ağızlı siyah firnisli kase parçaları(**Kat No. 3-4**) tarihlendirilen diğer örnekler arasındadır.

Yapının ikinci kullanım evresine ait buluntular yoğun biçimde mekan 1 ve 2 den gelmektedir. Özellikle 5,6 ve 7. seviyelerde Orta Hellenistik Döneme ait yoğun bir seramik grubu söz konusudur. Seramik grupları içerisinde ağırlıklı olarak günlük kullanım kapları yer almaktadır. Bu seviyeler yer yer daha sonraki kullanım evreleri tarafından tahrip edilmiştir. Siyah firnisli içe dönük ağızlı kase parçaları, (**Kat No. 5-10**), *in-situ* olarak bulunan çift kulplu Knidos kasesi¹¹⁸(**Kat no. 11**), içe yuvarlatılmış tabak ağız gövde parçası (**Kat No. 12**), siyah firnisli kase kaide parçası(**Kat No. 13**) siyah firnisli fusiform ungantarium ağız gövde parçası (**Kat No. 14**), dışa çekik ağızlı günlük kullanım kapları (**Kat No. 15-16**), dışa dönük ağızlı tabak parçaları (**Kat No. 17**) ve amphora ağız gövde parçası (**Kat No. 18-19**) bunlara örnek gösterilebilir¹¹⁹. Ayrıca bu evreye ait pişmiş toprak satyr figürin parçası ve bir adet sikke bulunmaktadır (**Kat No. 28-29**).

Yapının son kullanım evresi Orta Bizans Dönemi'dir, bu dönemde yapı iç kısmında onarımlar ve eklemeler yapılmıştır. Bu dönem müdahaleleri ilk kullanım evrelerinde büyük ölçüde tahribata neden olmuştur. Yapının bütün seviyelerinde Bizans Dönemi Malzemesi görülmektedir. Bunlar yoğun bir biçimde üst seviyelerden gelmektedir. Bu dönemin seramikleri daha çok günlük kullanım kaplarına aittir. Amphora ağız gövde parçaları (**Kat No. 20-21**), içi ve dışı sarı sırlı tabak ağız parçaları (**Kat No. 22-23**), dışı yeşil sırlı kapalı kap kaide ve gövde parçası (**Kat No. 24**) yuvarlak kaide, gövdesinde yivler olan kapalı kap parçaları

¹¹⁷ Diler et al. 2008a, 271; Diler et al. 2009, 30.

¹¹⁸ Diler et al. 2008a, 271.

¹¹⁹ Diler et al. 2008a, 271.

(**Kat No. 25-27**). bunlara örnek gösterilebilir. Ayrıca kazılarda Bizans Dönemine ait sikkeler de bulunmuştur (**Kat No.31-32**)¹²⁰.

Yapının mimari özelliklerinden yola çıkarak, benzer örneklerinin tarihleriyle karşılaştırılarak tarihlendirme yapılmıştır. Çalışmanın değerlendirme ve yeniden kurma bölümünde, özellikle Bodrum Yarımadası'ndaki benzer yapıların araştırmacılar tarafından verilen tarihler karşılaştırılarak yapının mimarisi açısından Maussollos Dönemine ait olabileceği ortaya koyulmuştur. Yapının seramik buluntuları da incelendiğinde, Maussollos Döneminde veya hemen sonrasında inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Yapı mimarisi ve yapının kazısında ortaya çıkan seramikler incelendiğinde, kalıntının onarım ve değişim evreleri de anlaşılmaktadır. Özellikle yapının Orta Hellenistik Dönemde yoğun olarak kullanılmış olduğu ve Mekan 2'nin kapısının açıldığı veya yeniden onarıldığı değişimlerden anlaşılmaktadır. Yapının büyük oranda değişimi Bizans Dönemine aittir. Bu dönemde düzgün işlenmiş Kutsal Alan mimari blokları devşirme malzeme olarak duvarlarda kullanılmıştır. Yapının iç kısmında farklı dönemlere ait az sayıda seramik ele geçmiştir. Ancak bu parçalar yapının tarihlendirilmesinde kullanılamamıştır.

Bu verilerle yapı Maussollos Döneminde inşa edilmiş olmalıdır, Ancak buluntular kalıntının Orta Hellenistik Dönemde kule işlevinde kullanıldığını, Bizans Döneminde ise bir konuta dönüştürüldüğünü ortaya koymaktadır¹²¹.

¹²⁰ Diler *et al.* 2008a, 271.

¹²¹ Diler *et al.* 2009, 30.

SONUÇ

“Karakol Binası” olarak tanımlanan kule yapısı konumu, kalıntılarının durumu ve diğer özellikleriyle Pedasa kazılarının başından beri yürütülen programın her dönem odağında olmuştur. Kentin girişinde, Athena Kutsal Alanı’nın hemen güney doğusunda yerleşik, 12x8 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı ve 3 bölümden oluşan yapı izodom tekniğinde bosajlı dikdörtgen bloklardan inşa edilmiştir.

Kuzey-güney yönünde eğimli arazi üzerinde inşa edilmiş ve oldukça iyi korunmuş yapının, kuzey bölümü antik yola dayanırken, güney bölümü ise modern yol ile sınırlandırılmıştır. Kalıntının yamaca inşa edilmiş olması nedeniyle kuzey-güney bölümleri arasında kod farkı oluşmuştur; kuzey bölümün yürüme seviyesi, güney bölümünün ikinci kat yürüme seviyesindedir. Araştırmalarımız yapının, iki veya üç katlı olduğunu göstermiştir. Bunun önemli bir kanıtı da kalıntının çevresinde korunmuş olan taş blokların yoğunluğudur. Kazı sırasında ele geçen çatı kiremitleri, üst örtünün kiremitle kapatılmış olduğunu desteklemektedir. Yapının mevcut iki kapısı bulunmaktadır. Batıda yer alan kapının orijinal olmadığı daha sonraki bir dönemde açılmış olduğu anlaşılmaktadır. Mekan 3’ün dış kapısı yoktur. Buraya Mekan 2’inin kuzey duvarının orta kısmındaki açıklıktan ahşap bir merdiven yardımıyla geçildiğini de ekleyebiliriz.

Yapının kazısı sırasında ortaya çıkan döşeme taşları ve buluntularından yola çıkarak dört kullanım evresi tespit edilmiştir. İlk kullanım evresi, ele geçen seramik buluntuları ve mimari karşılaştırılması sonucu MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir. Bu sayede yapının Maussollos Döneminde yapılmış olduğunu güvenle söyleyebiliriz. Benzer işçilik gösteren Kutsal Alan terası önüne inşa edilen 4.20x2 m. ölçülerindeki destek duvarının da aynı süreçte inşa edilmiş olduğundan kuşku duyulmamaktadır¹²²(**Lev. 24.1**).

¹²² Diler *et al.* 2008a, 272.

Yapının ikinci kullanım evresinin, kazı sırasında ele geçen buluntularından ve mimarideki değişikliklerden yola çıkarak MÖ. 2. yüzyıla ait olduğu saptanmıştır. Bu dönemde özellikle Mekan 2'in iç ve dış kısmında orijinal taşlar kullanılarak onarımlar yapılmıştır. Mekan 2 de yer alan kapı incelendiğinde kapının bu dönemde açılmış olduğu veya onarım gördüğü düşünülmektedir. Yapı daha sonra bazı değişiklikler ile konuta dönüştürülmüştür. Kuzey kısmında da bir kapının açılarak, bu alanda depolama ve yaşama alanının yaratılması, ayrıca Mekan 1 ile 2 arasındaki giriş kısmının kapatılarak ayrı bölümlerin oluşturulması bu değişikliklerin sonucudur. Kutsal alandan taşınan düzgün kesilmiş bloklarla, yapı dış duvarlarının üst kısmının elden geçirilmesi, iç bölme duvarlarında yapılan onarım ve eklentiler yanında Geç Osmanlı döneminde küçük moloz taşlarla duvarların yükseltilmesi yapıda belirlediğimiz son dönem eklenti ve değişiklikler olarak gösterilebilir.

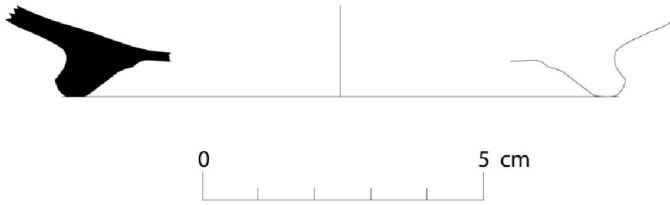
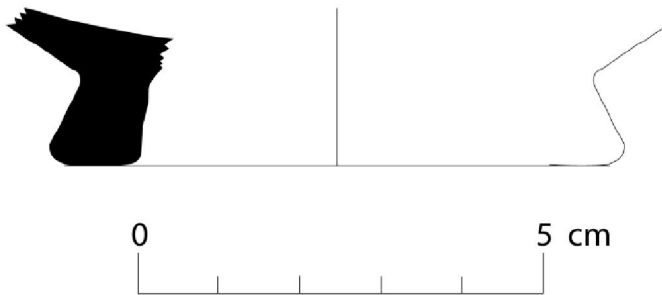
Mausollos Döneminde Leleg kentlerinde benzer işçiliğe ve plana sahip kuleler yapmıştır. Bu kulelerin çoğu bir birini görecektir şekilde inşa edilmiştir. Bu dönemde Bodrum Yarımadasının iletişim ve güvenlik ağını oluşturmada kulelere önemli bir görev verildiğini söyleyebiliriz. Aynı dönem içinde bazı Leleg kent surlarının da onarılarak askeri amaçla garnizon olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Leleg kentlerinde yaptığımız araştırmalar sonucunda Maussollos Dönemi ve sonrasında ait yoğun bir şekilde seramik buluntularının bulunması, bu kentlerde yaşamın devam ettiğini göstermektedir. Özellikle kırsal yaşam mekanları olan çiftlik evlerinde geç dönemlere kadar sürekli bir kullanım söz konusudur. Bu veriler ışığında Maussollos'un Leleg kentlerini tamamen boşaltmadığı ve burada yaşamını devam ettiren halkın güvenliğini sağladığını güvenle ifade edebiliriz. Bu kentlerdeki halkın ve Yarımada'nın güvenliğini sağlamak amacıyla kentlerde kuleler yapılmıştır. Bu kuleler yüksek konumları nedeniyle günümüze kadar korunmuştur.

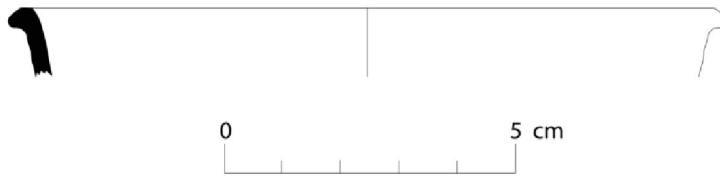
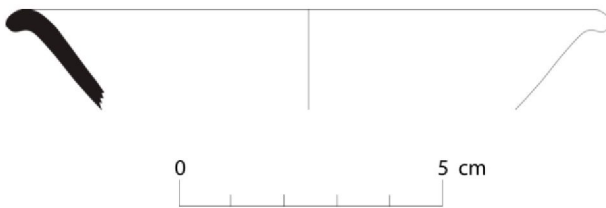
Benzer örneklerinden yola çıkarak yapılan çalışmalarda Karakol Binasının bağımsız bir kule olduğu ortaya konulmuştur. Yapının mimarisi incelendiğinde, kalın

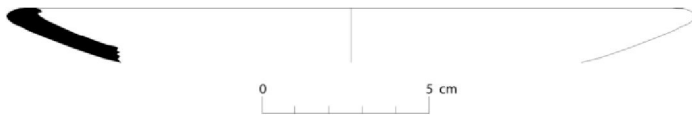
duvarlara sahip olması, odalarda pencere açıklıklarının bulunmaması ve konut planına uygun olmayışı da bunu desteklemektedir. Kuleler işlevleri gereği yüksek tepelerde ve çevreye hakim noktalarda yapılmaktadır. Pedasa'daki bu kule vadinin üst kısmında yer almasına rağmen alana hakim bir konumdadır. Ayrıca kentin giriş yolu üzerinde ve Athena kutsal alanın güneyinde yer alması, olasılıkla kentin boşatılmasından sonra oluşan güvenlik boşluğunun giderilmesine yöneliktir. Ayrıca bu dönemde kutsal alanın halen faaliyette olması ve kentin boşaltılmış olmasından, kutsal alanın güvenliğini sağlamak amacıyla da yapılmış olma ihtimalide bulunmaktadır.

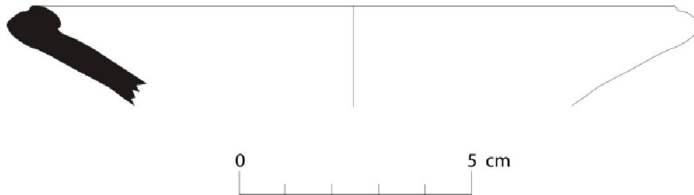
Yapının benzer örneklerinden yola çıkarak, yapının bağımsız bir savunma kulesi olduğunu ve Maussollos Döneminde inşa edilmiş olduğunu güvenle söyleyebiliriz.

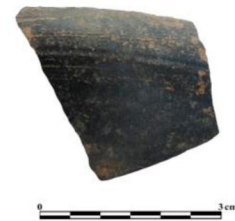
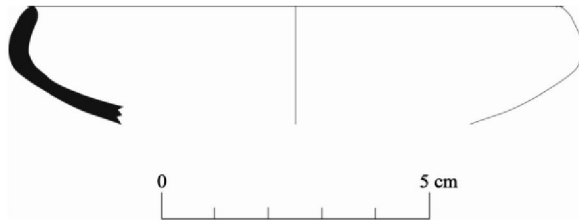
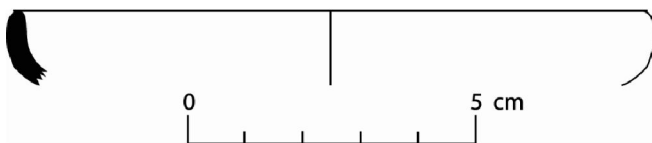
SEÇİLMİŞ BULUNTU KATALOĞU

Kat. No. 1**Kazı Kodu:** PDS.25.09.13.KB.M3.BB.II**Ölçüler:** **Çapı:** 10 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.7 cm**Hamur:** Gley2 4/5PB (dark bluish gray)**Astar:****Tanım:** Kase kaide parçası. Yarı parlak siyah firnisli**Tarih:** M.Ö. Erken 4. Yüzyıl.**Benzer Örnekler:****Kat. No. 2****Kazı Kodu:** PDS.26.09.13.KB.M3.VI**Ölçüler:** **Çapı:** 7 cm. **Korunan Yükseklik:** 2 cm**Hamur:** 5 YR 6/8 (reddish yellow)**Astar:****Tanım:** Kaide gövde parçası. İçi ve dışı siyah firnisli.**Tarih:** M.Ö. 375-350.**Benzer Örnekler:** Sparkes –Talcott 1970, Pl. 32, No: 802.

Kat. No.3**Kazı Kodu:** PDS.20.09.13.KB.M3.I**Ölçüler:** Çapı: 12 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.4 cm**Hamur:** 5YR 6/8 (reddish yellow)**Astar:****Tanım:** Kase ağız gövde parçası, ağızdışa doğru yuvarlatılmış, içi dışı siyah firnislidir. **Tarih:** M.Ö. 380-350**Benzer Örnekler:** Sparkes-Talcott 1970, fig. 8, no. 803.**Kat. No.4****Kazı Kodu:** PDS.23.09.13.KB.M3.DB.I**Ölçüler:** Çapı: 11 cm. **Korunan Yükseklik:** 2 cm**Hamur:** Gley1 5/N (gray)**Astar:****Tanım:** Kase ağız gövde parçası. Dışa dönük ağızlı, içi ve dışı siyah firnisli,**Tarih:** M.Ö. 380-360.**Benzer Örnekler:** Thompson 1933, fig. 3, A/71.

Kat. No.5**Kazı Kodu:** PDS.24.03.13.KB.M3.BB.II**Ölçüler:** Çapı: 20 cm. **Korunan Yükseklik:**.1.7 cm**Hamur:** 2.5 YR 5/8 (red)**Astar:****Tanım:** Tabak ağız gövde parçası, ağız içe doğru yuvarlatılmış, içi dışı siyah firmisli,**Tarih:** MÖ.175-150**Benzer Örnekler:** Rotroff 1997, no.678 p.312 Fig. 48.**Kat. No.6****Kazı Kodu:** PDS.26.09.13.KB.M3.V**Ölçüler:** Çapı: 16 cm. **Korunan Yükseklik:**.1.1 cm**Hamur:** 2.5 YR 6/8 (light red)**Astar:****Tanım:** Tabak ağız gövde parçası, ağız içe doğru yuvarlatılmış.**Tarih:** M.Ö.175-150**Benzer Örnekler:** Rotroff 1997, no.680 p.313 Fig. 48.

Kat. No.7**Kazı Kodu:** PDS.20.09.13.KB.M3.I**Ölçüler:** **Çapı:** 15 cm. **Korunan Yükseklik:**1.9 cm**Hamur:** 10 YR 7/1 (light gray)**Astar:****Tanım:** Ağız içe doğru yuvarlatılmış, içi dışı siyah firnisli.**Tarih:** MÖ. 250-225**Benzer Örnekler:** Rotroff 1997 no.663 p.311 Fig. 47.**Kat. No.8****Kazı Kodu:** PDS.20.09.13.KB.M3.I**Ölçüler:** **Çapı:** 14 cm. **Korunan Yükseklik:**2.7 cm**Hamur:** 10 YR 7/1 (light gray)**Astar:****Tanım:** Ağız içe yuvarlatılmış, ağızın üst ve iç kısmında yiv yapılmıştır, içi ve dışı siyah astarlı tabak ağız gövde parçası.**Tarih:****Benzer Örnekler**

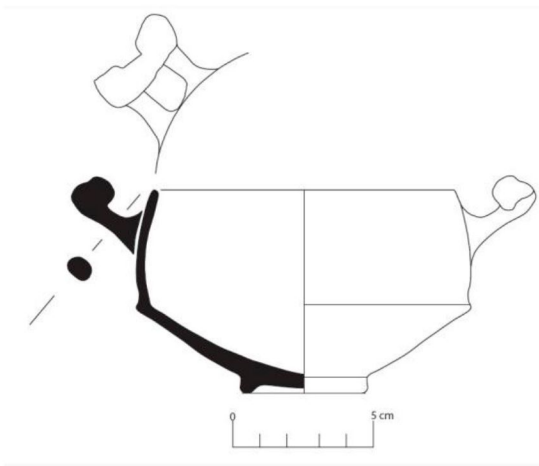
Kat. No.9**Kazı Envanter No:** PDS.17.08.07.T.M1.V.14**Ölçüler:** Çapı: 10 cm **Korunan Yükseklik:** 2.2 cm.**Hamur:** 5.7YR 4/1 (dark gray)**Astar:** 5 YR 2/1 (black)**Tanım:** İç ve dış yüzeyi gri firnisli, içe çekik ağızlı kase, ağız ve gözde parçası. Bezemesizdir.**Tarih:** Orta Hellenistik.**Benzer Örnekler:** Goldman 1950, 214, no.51.**Kat. No.10****Kazı Envanter No:** PDS.16.08.07.T.M1.III.15**Ölçüler:** Çapı: 11 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.5 cm.**Hamur:** 5YR 7/1 (light gray)**Astar:** 2.5YR 7/1 (light reddish gray)**Tanım:** İçe çekik ağızlı kase parçası, iç ve dış yüzeyi mat gri renklidir. Ağız boyun parçası korunmuştur.**Tarih:** M.Ö. 2. Yüzyılın son çeyreği.**Benzer Örnekler:** Anderson 1977, Fig. 26, Nr:37 ;Winter 1962, 28, Abb 199 no: 265.

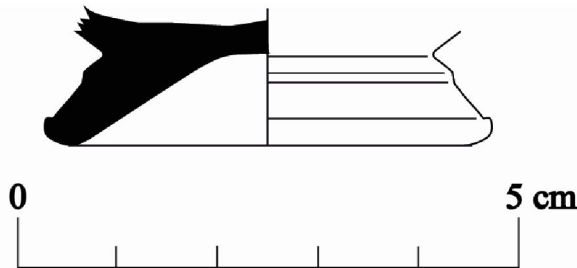
Kat. No.11**Kazı Envanter No:** PDS.30.08.07.T.M2.S4.VII.**Ölçüler:** **Ağız Çapı:** 10.8 cm **Kaide Çapı:** 4.8 cm **Korunan Yükseklik:** 7.6 cm**Hamur:** 2.5 YR 6/6 (light reddish Brown)**Astar:** 7.5 YR 4/1

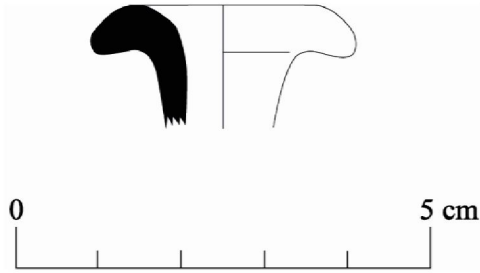
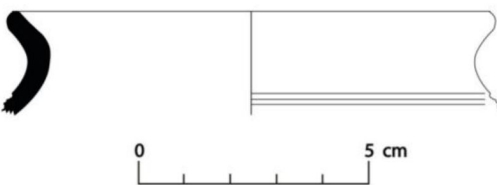
Tanım: Knidos kasesi. Ağız, hafif içe çekik ve düzdür. Ağız kenarını aşan ve ucu içe bükük üzengi iki kulplu. Kulp üstü el ile şekillendirilmiştir. Ağız kenarından gövde ortasına kadar düz olarak devam eden profil, gövde ortasında keskin bir dönüş yaparak halka kaideye kadar daralarak iner. İç yüzeyde kulpların hizasında kabı iç taraftan çevreleyen bir beyaz bant bulunur. Eserin tondosunda homojen olmayan firnis, dış tarafında ise, kulp altında bantlıdır.

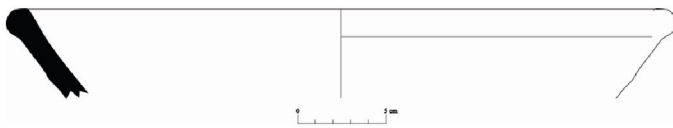
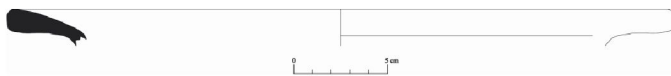
Tarih: MÖ. 2. yüzyıl ortası.**Benzer Örnekler:**

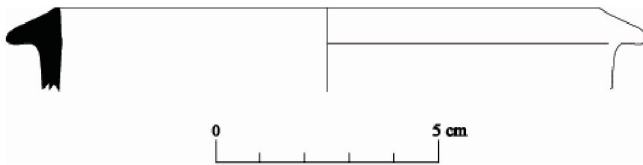
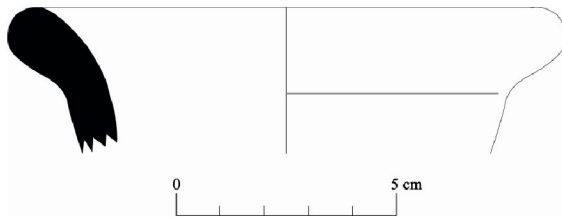
Kögler 1995, 64, taf. 20,1; Kögler 2010, 548, Abb 47.; Thompson 1934, 172, Fig. 118 no: D17; Grosche-Korkut 2007, 128, no: 138- 140.; Slane 1997, Pl 33 FW 540 ; Hayes 2008, 216, no: 946.; Rotroff 1997, Fig. 96, no:1578; Wintermeyer 1962, 29, abb 202, no: 268.

Kat. No.12**Kazı Envanter No:** PDS.30.08.07.T.M2.VII.25**Ölçüler:** Çapı: 19 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.1 cm.**Hamur:** 5YR 5/8 (yellowish red)**Astar:** 5 YR4/6 (yellowish red)**Tanım:** Kızıl kahve firnisli tabak ağız parçası. Çekik ağızlı ve ağız kısmında bir yiv bulunmaktadır.**Tarih:** Orta Hellenistik Dönem.**Benzer Örnekler:** Goldman 1950, 213, no: 38.**Kat. No.13****Kazı Envanter No:** PDS.30.08.07.T.M2.VII.28**Ölçüler:** Çapı: 4 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.3 cm.**Hamur:** 5YR 6/1 (gray)**Astar:** 2.5Y 3/2 (dusky red)**Tanım:** Kase kaide parçası, siyah firnisli, konik kaideli.**Tarih:** M.Ö. 150.**Benzer Örnekler:** Rotroff 1997, 413, pl 134, no 1685.

Kat. No.14**Kazı Envanter No:** PDS.30.08.07.T.M2.VII.8**Ölçüler:** Çapı: 2.2 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.5 cm.**Hamur:** 2.5Y 6/8 (light red)**Astar:** 5Y 2.5/1 (black)**Tanım:**Fusi form unganterium. Dışa çıkık dudaklı, dış kısmı siyah firnisli.**Tarih:** M.Ö. 2. yüzyılın ortaları.**Benzer Örnekler:** Thompson1934, 368,C 76-77.; Rotroff 2006, 247-248, Fig. 64, no: 465.**Kat. No.15****Kazı Envanter No:** PDS.16.08.07.T.M1.III.11**Ölçüler:** Çapı:10.4 cm **Korunan Yükseklik:**2.3 cm.**Hamur:** 2.5Y 2.5/1 (black)**Astar:****Tanım:** Açık ağızlı pişirme kabı, dışa çekik ağızlı, ağız boyun korunmuştur ve boyun altıyatay kazıma çizgiler bulunmaktadır.**Tarih:** MÖ. 2. yüzyıl.**Benzer Örnekler:** Köhler 2010, Abb. 18. E.50.

Kat. No.16**Kazı Envanter No:** PDS.17.08.07.T.M1.VI.5**Ölçüler:** Çapı: 35 cm. **Korunan Yükseklik:** 5 cm.**Hamur:** 5YR 6/6 (reddish yellow)**Astar:** 10YR 6/1 (gray)**Tanım:** Açık kap ağız parçası, dışa çekik ağızlı, kalın cidarlı, günlük kullanım kabı,**Tarih:** M.Ö. 250-190.**Benzer Örnekler:** Wintermeyer 1962, Abb 94, no: 260.**Kat. No. 17****Kazı Envanter No:** 29.08.07.T.M2.VI.7**Ölçüler:** Çapı: 35 cm. **Korunan Yükseklik:** 2 cm.**Hamur:** 2.5 YR 6/8 (light red)**Astar:****Tanım:** Açık kap ağız gövde parçası. Krem astarlı, geniş ağız tablalı,**Tarih:** MÖ. Erken 1 yüzyıl.**Benzer Örnekler:** Carrete-Keay-Millett 1995, 138-139, type 13 no:15.; Berlin 1997, 25, Hell 2A no: PW1.

Kat. No.18**Kazı Envanter No:** PDS.30.08.07.T.M2.VII.22**Ölçüler:** Çapı: 12 cm. **Korunan Yükseklik:** 1.9 cm.**Hamur:** 2.5 YR 5/6 (red)**Astar:** 2.5YR 4/1 (dark reddish gray)**Tanım:** Pişirme kabı ağız parçası, dışa çıkık ağızlı.**Tarih:** MÖ. 200-150.**Benzer Örnekler:** Gassner 1997, Taf. 35, 407.**Kat. No.19****Kazı Envanter No:** PDS.30.08.07.T.M2.VII.18**Ölçüler:** Çapı: 11.2 cm. **Korunan Yükseklik:** 3.3 cm.**Hamur:** 2.5YR 6/8 (light red)**Astar:** 7.5YR 7/6 (reddish yellow)**Tanım:** Amphora ağız gövde parçası, dışa çekik ağızlı.**Tarih:** MÖ. 250- 190.**Benzer Örnekler:** Wintermeyer 1962, 114, abb 1039, no : K5a.I.

Kat. No.20

Kazı Envanter No: PDS.17.08.07.T.M1.VI.2

Ölçüler: Çapı: 8.4 cm. **Korunan Yükseklik:** 4.5 cm.

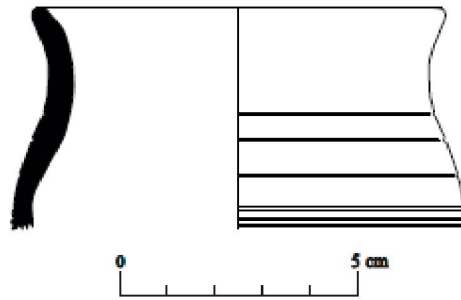
Hamur: 2.5 YR 5/8 (red)

Astar:

Tanım: Günlük kullanım kabı ağız kenarı parçası.İçe çekik gövdeli, dışa dönük ağız kenarlı; gövdede yatay kazıma çizgi bezemeli.

Tarih: Bizans Dönemi

Benzer Örnekler: Korkut 2007, 65, Nr. 141.

Kat. No.21

Kazı Envanter No: PDS.16.08.07.T.M1.VII.8

Ölçüler: Çapı: 7.4 cm **Korunan Yükseklik:** 2.3 cm.

Hamur: 5YR 5/8 (yellowish red)

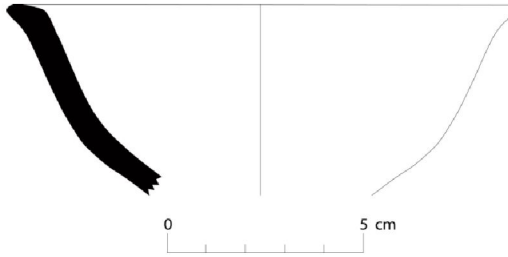
Astar: 7.5YR 7/6

Tanım: Kapalı kap ağız -boyun parçası. Ağız kenarı dışa döndürülmüş.

Tarih:

Benzer Örnekler:

Kat. No. 22**Kazı Kodu:** PDS.20.09.13.KB.M3.I**Ölçüler:** Çapı: 13 cm. **Korunan Yükseklik:**5 cm**Hamur:** 2.5YR 5/8 (red)**Astar:****Tanım:** Kase gövde parçası. İçi ve dışı sarı sırlı.**Tarih:** Bizans Dönemi.**Benzer Örnekler:****Kat. No. 23****Kazı Envanter No:** PDS.17.08.07.T.M1.V.26**Ölçüler:** Çapı: 22 cm. **Korunan Yükseklik:** 2.7 cm.**Hamur:** 2.5Y 6/8 (olive yellow)**Astar:** 2.5YR 6/8 (light red)**Tanım:** Tabak ağız gövde parçası, içi krem sırlı.**Tarih:** Bizans Dönemi**Benzer Örnekler:** Williams 1989,47, Fig. 22, No: 263.

Kat. No. 24

Kazı Envanter No: PDS.30.08.07.T.M2.VII.A.11

Ölçüler: Çapı: 8.3 cm. **Korunan Yükseklik:** 12.5 cm.

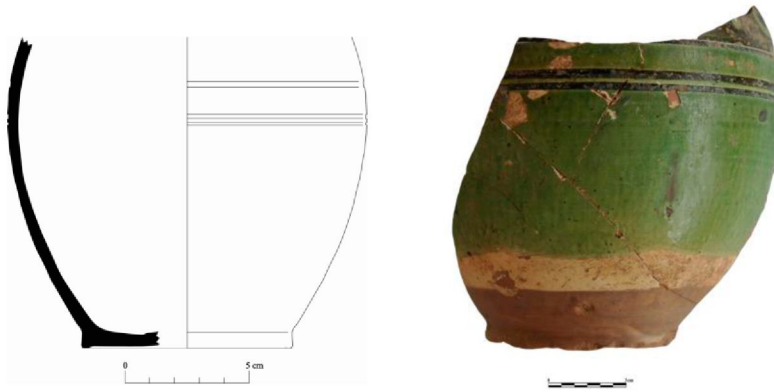
Hamur:

Astar:

Tanım: Yeşil sırlı, kapalı kap kaide gövde parçası. Gövdenin orta kısmında siyah bantlar, üst kısmında siyah boya bulunmaktadır.

Tarih: Bizans Dönemi.

Benzer Örnekler: Megaw-Jones 1983, 253, Fig. 9, No. O10.

Kat. No. 25

Kazı Envanter No: PDS.30.08.07.T.M2.VII.27

Ölçüler: Çapı: 7.8 cm. **Korunan Yükseklik:** 2.1 cm.

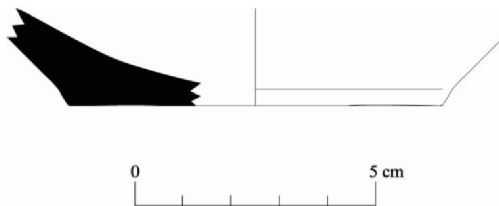
Hamur: 7.5YR 5/1 (gray)

Astar: 7.5YR 5/1 (gray)

Tanım: düz dipli, kapalı kap gövde kaide parçası.

Tarih: M.S. 120-140

Benzer Örnekler: Eva 1942, 176, Taf. XXII. 12-13.

Kat. No. 26

Kazı Kodu: PDS.18.08.07.T.M1.VII.12.

Ölçüler: Çapı: 4.3 cm. **Korunan Yükseklik:** 9.5 cm

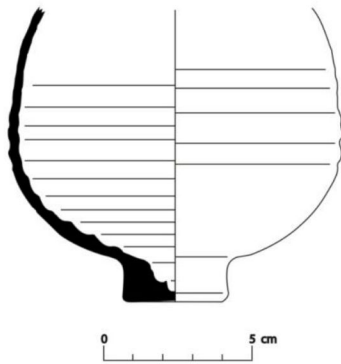
Hamur: 2.5YR 5/8 (red)

Astar:

Tanım: Yivli kap gövdesi. Küçük yuvarlak kaideli, şişkin gövdeli.

Tarih: Bizans Dönemi

Benzer Örnekler:

Kat. No. 27

Kazı Kodu: PDS.18.08.07.T.M1.VII.13.

Ölçüler: Çapı: 9 cm. **Korunan Yükseklik:** 10.5 cm

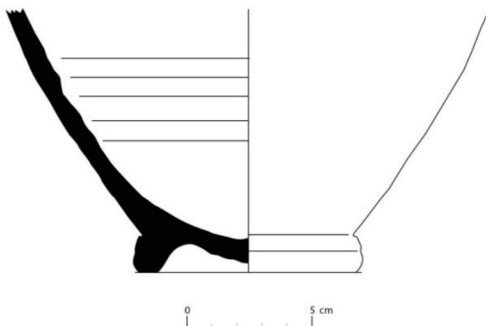
Hamur: 5YR 6/6 (reddish yellow)

Astar: 10 YR 8/2 (very pale Brown)

Tanım: Kaide parçası. Krem astarlı, gövdesi yatay yivli.

Tarih: Bizans Dönemi

Benzer Örnekler:

Kat. No. 28

Kazı Kodu: PDS.29.08.07.T.M2.VI.

Malzemesi: Pismiş Toprak

Hamur : 7.5 YR 6/4 (light brown) **Astar:** 2.5 YR 7/6 (light red)

Ölçüleri: **Korunan Yükseklik:** 5.2 cm **Genişlik:** 3.7 cm **Derinlik:** 0.9 cm

Tanım: Aplik figürin parçası. Alnında hilal biçimli bir oyuntu bulunmaktadır. Gözler badem biçimli ve göz çukurları toplu iğne biçimli boşlukla verilmiştir. Burun basıktır. Ağız açık, dudaklar belirgindir. Dalgalı sakalları burun hizasından başlayıp göğüs hizasına kadar 'V' biçiminde inmektedir. Sağ kolu üzerinde giysisine ait verev kıvrımlar sağ göğsü üzerinde rozet bulunmaktadır. Sağ elinde, başparmağı üste gelecek biçimde phiale benzeri bir kap tutmaktadır.

Tarih:

Benzer Örnekler:

Kat. No. 29

Kazı Kodu: PDS.30.08.07.T.M2.VIII.

Malzemesi: Bronz

Ölçüler: **Çapı:** 1.9 cm **Kalınlık:**0.2 cm **Ağırlık:** 5 g.

Tanım:Ön yüzde İmparatora ait bir büst. Arka yüz tanımlanamıyor

Tarih:

Kat. No. 30

Kazı Kodu: PDS.25.09.13.KB.M3.III

Malzemesi: Bronz

Ölçüler: **Çapı:** 2.6 cm **Kalınlık:**0.2 cm **Ağırlık:** 15 g.

Tanım: sikkenin ön yüzünde profilden sakallı İmparator II. Cladiuspotresi bulunmaktadır. Başında güneş ışınlarına benzeyen bit taç taşımaktadır. Arka yüzde ayakta silahlı bir asker figürü betimlenmiştir.

Tarih: M.S. 270, II Claudius¹²³ sikkesidir.

Kat. No. 31

Kazı Kodu: PDS.18.09.13.KB.M3.I

Malzemesi: Bronz

Ölçüler: **Çapı:** 2.7 cm **Kalınlık:**0.1 cm **Ağırlık:**10 g.

Tanım:

Tarih: Bizans Dönemi.

¹²³ClaudiusII'in tam adı; MarcusAureliusClaudiusAugustusGothicus'tır.

LEVHALAR

LEVHA 1

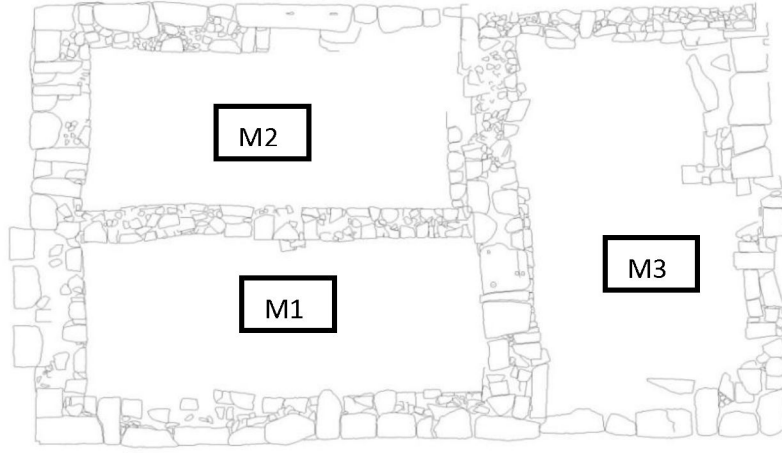

1: Karakol Binası Konumu

1: Athena Kutsal Alanı ve Karakol Binası (Havadan) (Pedasa Kazı Arşivi)

LEVHA 2

0 1 5 m.

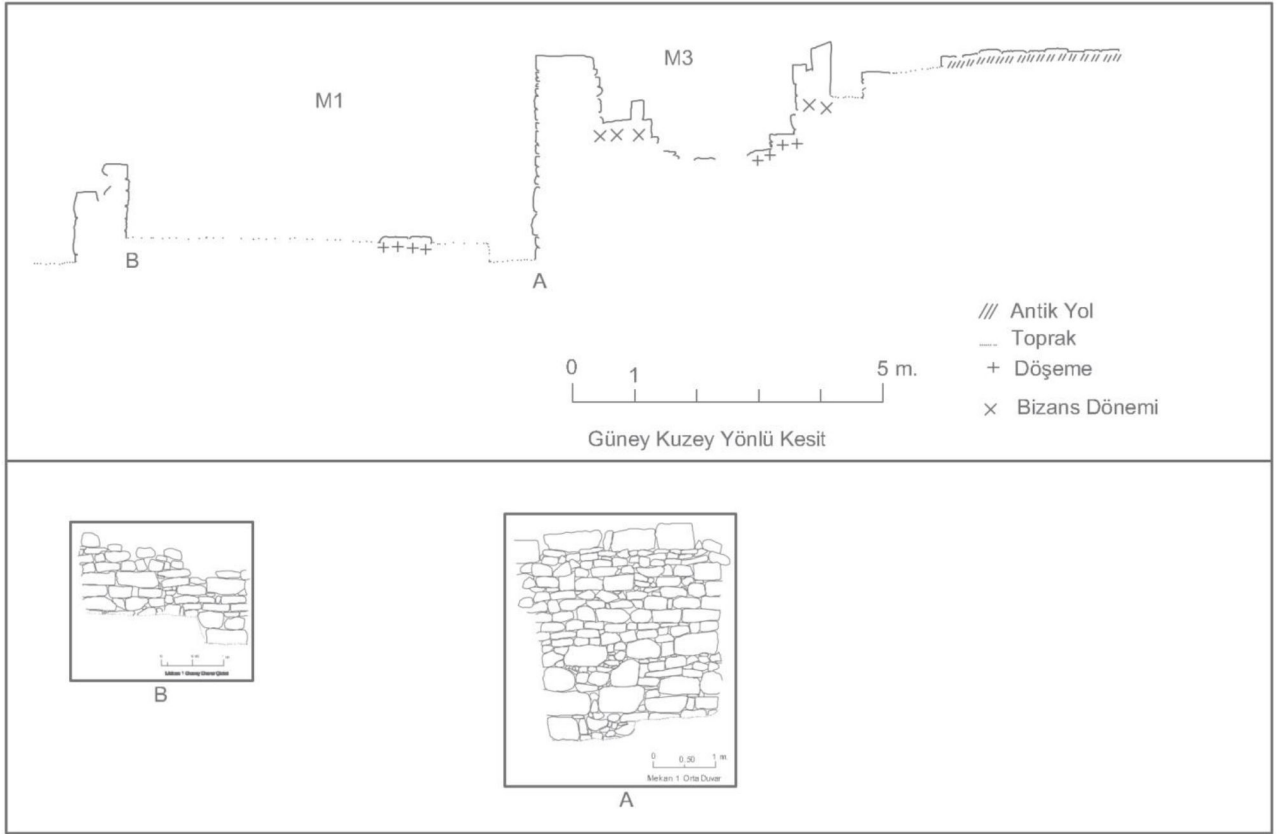

1: Plan ve Mekanlar

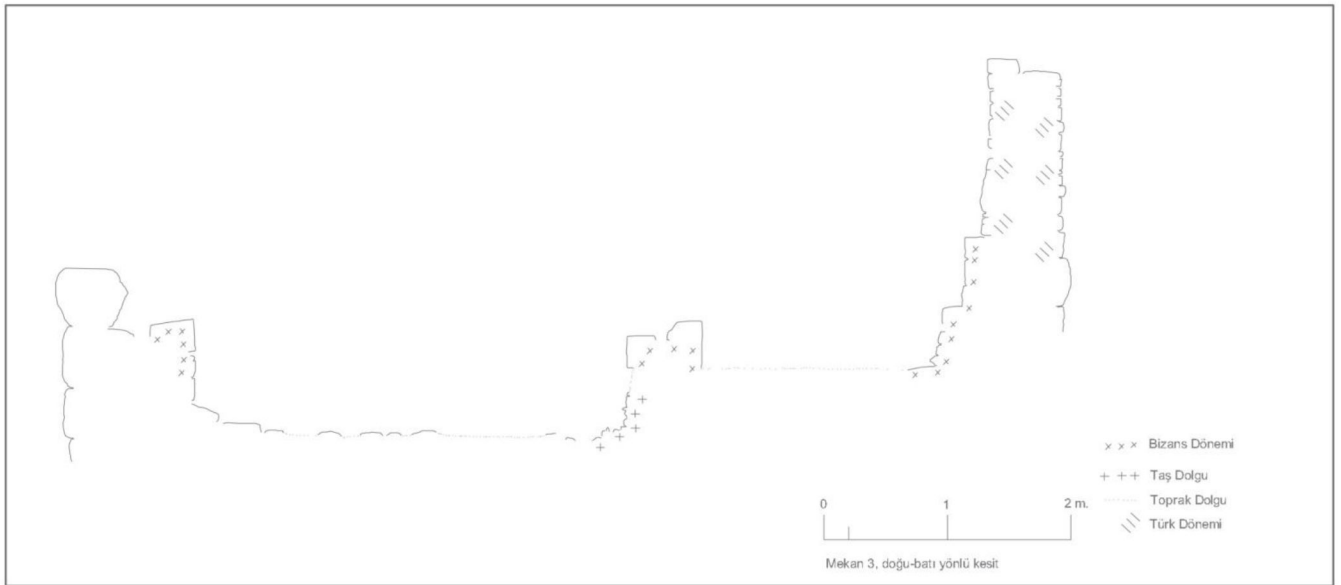

2: Hava Fotoğrafi(Pedasa Kazı Arşivi)

LEVHA 3

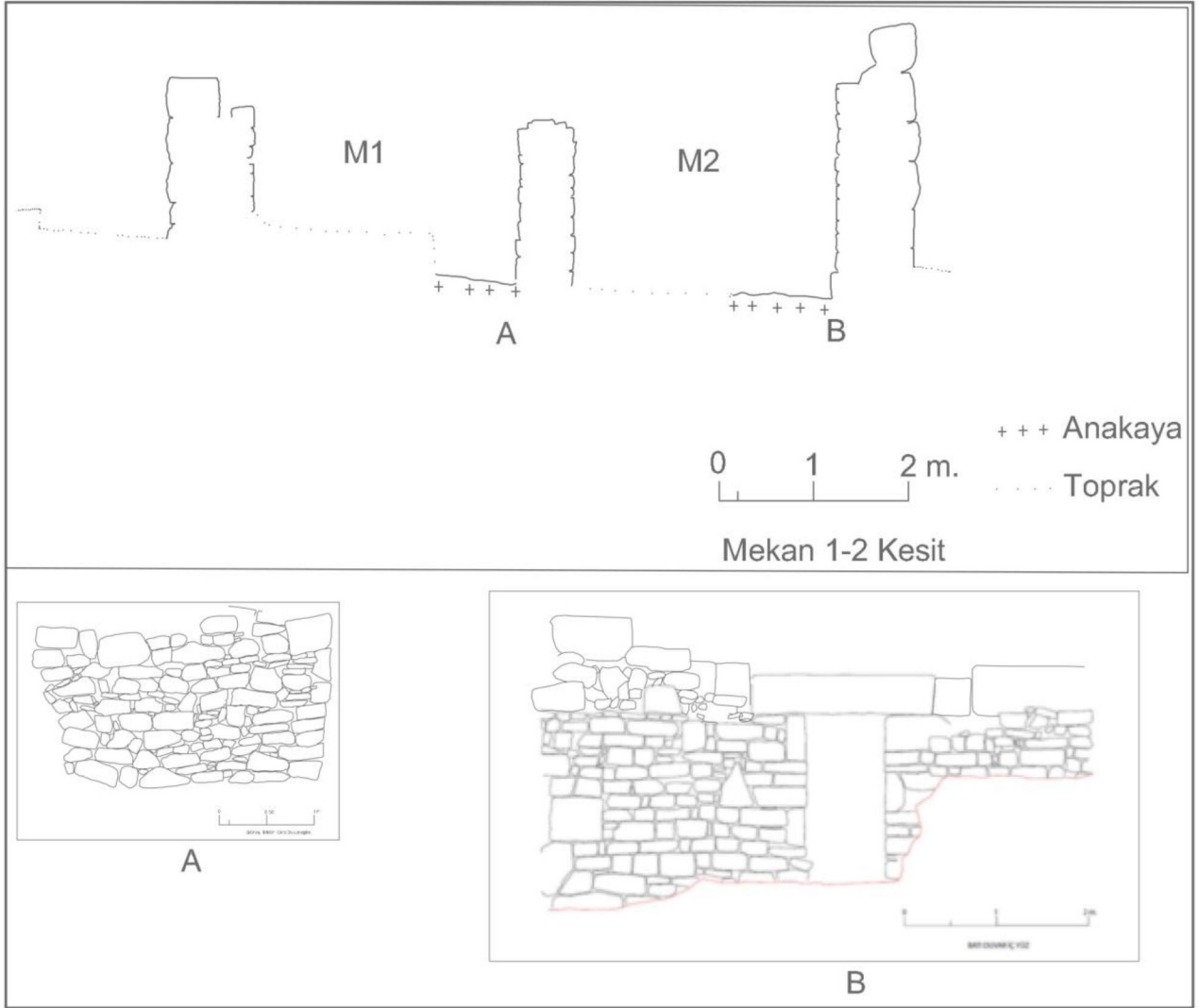

1: Mekan 1 ve 3, Güney Kuzey Yönlü Kesit ve Cephe çizimleri.

2: Mekan 3, Doğu Batı Yönlü Kesit.

LEVHA 4

1: Mekan 1-2, Doğu Batı Yönlü Kesit ve Cephe Çizimleri.

1: Karakol Binası ve Antik Yol.

2: Mekan 3 içi.

1: Mekan 3 batı iç duvar ve Türk Dönemi konut.

2: Güney Duvar, Dış Cephe Görünümü.

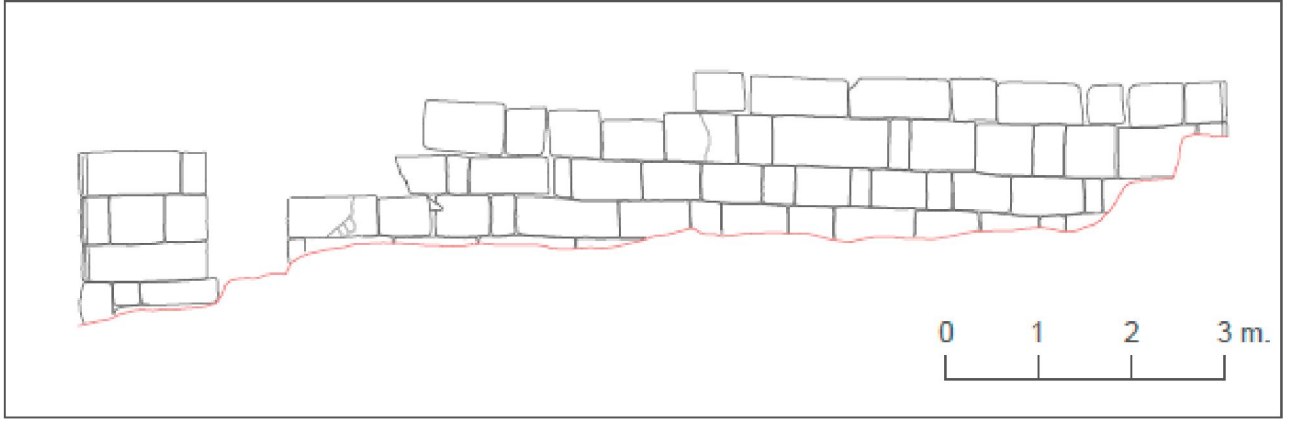

1: Doğu Duvar, Dış Cephe Görünümü.

2:Doğu Duvar Detay.

LEVHA 8

1: Doğu Duvar Cephe Çizimi

2: Doğu Duvar Kapı Açıklığı.

1: Batı Duvar, Dış Cephe Görünümü.

2: Batı Duvar Cephe Çizimi.

1: Mekan 1, Doğu İç Duvar.

2: Mekan 1 ve Mekan 2'yi Bölen Orta Duvarın Doğu Yüzü.

1: Mekan 1 ve Mekan 2'yi Bölen Duvarın Kapısı.

2: Mekan 1 ve Mekan 2'yi Bölen Duvarın Kuzey Bölümü.

1: Mekan 1'in Kuzey İç Duvarı.

2: Mekan 2'in Kuzey Duvarındaki Nişler.

1: Akropolis Bizans Dönemi Nişli Mekan.

2: Mekan 1'deki Taş Döşeme.

1: Mekan 2'de Korunmuş Taş Döşeme.

2: Mekan 2, Geç Dönem Onarım Harç İzleri.

1: Mekan 2, Giriş Kapısının İç Kısmı.

2: Mekan 3, Geç Dönem Giriş Kapısı.

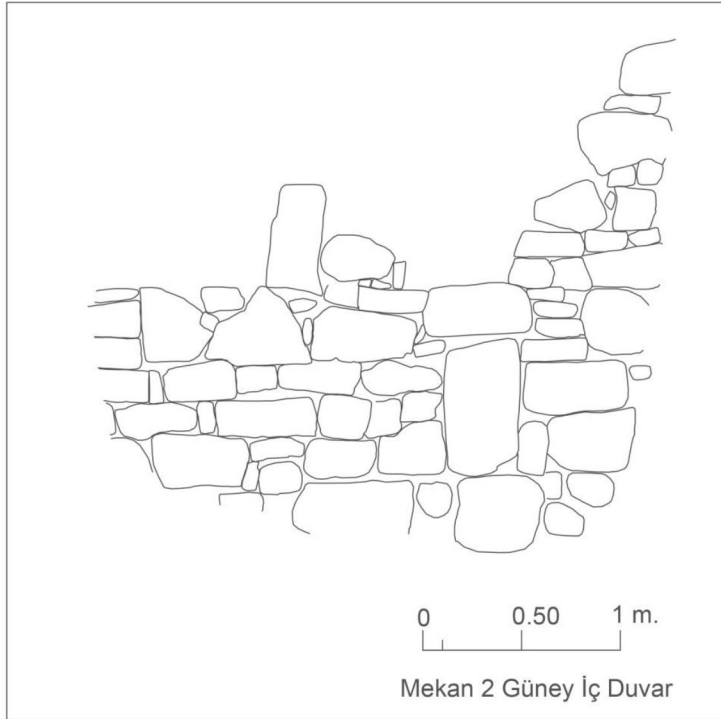
1: Mekan 2'den Mekan 3'e Geçiş Kapısı (?).

2: Mekan 1 ve Yapının ilk Kullanım Evresine Ait Olabilecek Döşeme Taşları.

1: Mekan1, Yapının Üçüncü Evresine Ait Döşeme Taşları

2: Mekan 2, Güney Duvar Cephe Çizimi.

1: Mekan 3, Bizans Dönemi Kullanım Evresi.

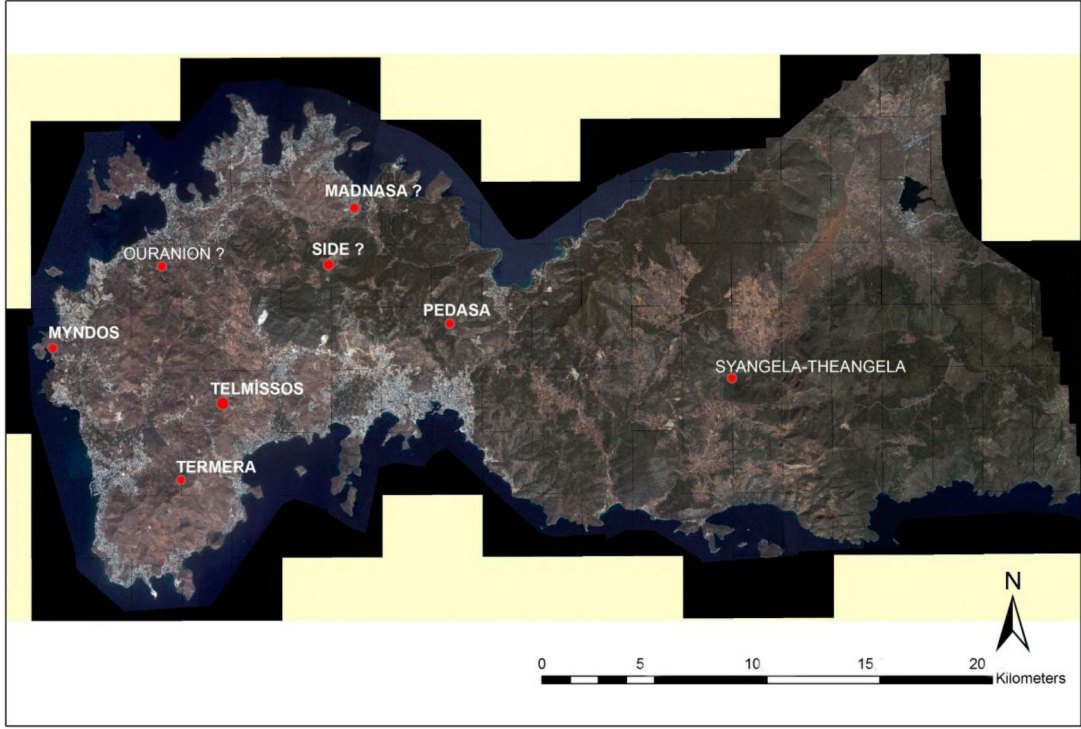
2: Yapının Son Kullanım Evresi.

1: Güney Batı Köşe Silmesi.

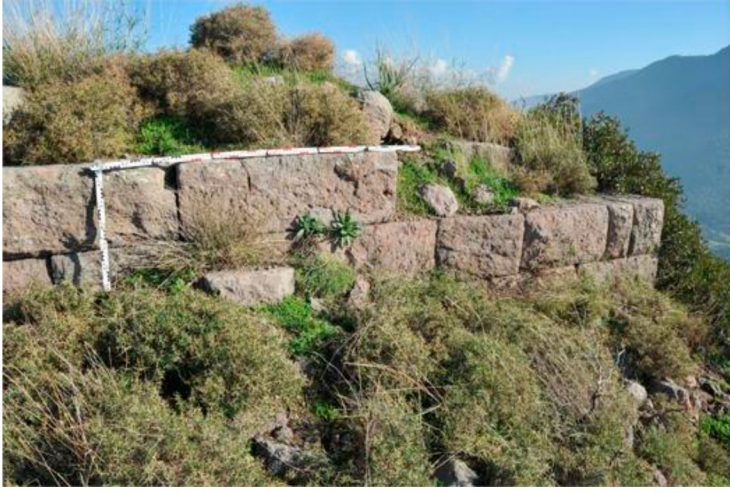
2: Güney Doğu Köşe Silmesi.

1: Harita Üzerinde Leleg Kentleri.

2: Görüce'deki (Telmissos?) Kule Yapısı (Pedasa Kazı Arşivi).

1: Kale Yıkığı (Madnasa?) Kule Yapısı (Pedasa Kazı Arşivi).

2: Burgaz Tepe'deki (Ouranion) Kule Yapısı (Pedasa Kazı Arşivi).

LEVHA 22

1: Theangela'daki Tetrapyrgos'un Kuzeybatı Kulesi (Pedasa Kazı Arşivi).

2: Halikarnassos Kuzeybatı Köşe Kulesi.

1: Myndos Kapısı Güney Kulesi.

2: Myndos, Kale Tepe'deki güney kulesinin doğu köşesi (Çimen 2004, Lev. 16, Res. 1)

1: Pedasa Kutsal Alan Büyük Terasındaki Bosajlı Yapı (Pedasa Kazı Arşivi).

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mazlum ÇUR

Doğum Yeri : Mardin

Doğum Yılı : 1988

Medeni Hali : Bekar

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise 2002-2005 : Mardin Lisesi

Lisans 2006-2011 : Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yabancı Dil : İngilizce

MESLEKİ BİLGİLER

2008-2014 : Pedasa Kazısı

2012 : Termera Kurtarma Kazısı

2011-2014 : Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Adalar, Aspat(Strobilos), Kissebükü (Anastasioupolis), Damlıboğaz (Hydai), ve SedirAdası (Kedreai)" Yüzey Araştırmaları.